

P R E D L O G
PLATFORMA ZA UČEŠĆE CRNOGORSKE DELEGACIJE
NA VIII SASTANKU PODODBORA ZA TRGOVINU, INDUSTRIJU,
CARINE, POREZE I SARADNJU SA DRUGIM ZEMLJAMA KANDIDATIMA
16. jun 2015. godine

OPŠTE INFORMACIJE

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) u punoj je primjeni od 1. maja 2010. Godine, a do stupanja na snagu SSP-a primjenjivan je Privremeni sporazum. Kako bi se obezbijedila implementacija SSP-a osnovani su: Savjet za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje formirao je sedam pododbora¹, koji se i pored toga što su formirane pregovaračke strukture, do sticanja punopravnog članstva održavaju jednom godišnje.

Jedan od sedam pododbora je i Pododbor za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima. U nadležnosti pomenutog Pododbora je pet pregovaračkih poglavlja, i to:

- Poglavlje 1– Slobodno kretanje robe,
- Poglavlje 16– Porezi,
- Poglavlje 20– Preduzetnička i industrijska politika,
- Poglavlje 29– Carinska unija i
- Poglavlje 30– Vanjski odnosi.

ZNAČAJ PODODBORA ZA TRGOVINU, INDUSTRIJU, CARINE,
POREZE I SARADNJU SA DRUGIM ZEMLJAMA KANDIDATIMA

Sastanak Pododbora ima za cilj informisanje Evropske komisije o najvažnijim reformama, da prate implementaciju SSP ali i završnih mjerila za konkretna poglavlja u okviru Pododbora.

Do sada je održano sedam sastanka Pododbora, dok je osmi sastanak zakazan za 16. jun 2015. godine i biće održan putem video-konferencije. Evropska komisija nam još uvijek nije dostavila dnevni red za sastanak, pa je materijal pripreman u skladu sa dnevnim redom sa prethodnog sastanka². Shodno temama koje će biti razmatrane, u **prilogu Platforme dostavljamo materijal za sastanak Pododbora sa pratećim aneksima** (Aneks 1, 2 i 3), koji je

¹ Pododbor za industriju, trgovinu, carine, poreze i saradnju s drugim zemljama kandidatima
Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo
Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju
Pododbor za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku
Pododbor za pravdu slobodu i bezbjednost, uključujući i pitanje migracija
Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku
Pododbor za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj

² U skladu sa dosadašnjim iskustvom Agenda za ni jedan sastanak nije mijenjana

izrađen u skladu sa instrukcijama dobijenim od EK. Materijal je pripremio Ministarstvo ekonomije u saradnji sa: Ministarstvom finansija, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvom nauke, Akreditacionim tijelom, Institutom za standardizaciju, Zavodom za metrologiju, Upravom za inspekcijske poslove, Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća, Poreskom upravom, Upravom carina, Investiciono-razvojnim fondom, MONSTAT-om i Centralnom bankom Crne Gore.

Materijal u prilogu obuhvata inovirane informacije u odnosu na prethodni sastanak Pododbora³, zaključno sa 16. junom 2015. godine (gdje je to bilo moguće). Očekuje se da će biti diskutovana pitanja iz sljedećih oblasti:

1. Slobodno kretanje robe

- Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapaciteti (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon posljednjeg sastanka Pododbora).

- Horizontalne i proceduralne mjere za standardizaciju, metrologiju, akreditaciju, ocjenu usaglašenosti i nadzor tržišta, uključujući napredak u pogledu administrativnih kapaciteta i infrastrukture, kako bi se pravilno ispunile obaveze iz člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

- Usklađivanje zakonodavstva sa direktivama Novog i Starog pristupa.

- Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira).

Predstavnici Ministarstva ekonomije (Dragan Vukčević i Ana Martinović), Instituta za standardizaciju (Miodrag Perović), Zavoda za metrologiju (Vanja Asanović), Akreditacionog tijela (Ranko Nikolić) i Uprave za inspekcijske poslove (Rada Marković) će u okviru ove tačke Dnevnog reda, dati prikaz stanja iz oblasti slobodnog kretanja robe i odgovarati na pitanja iz domena nadležnosti institucija koje predstavljaju.

2. Trgovina

- Razmjena statističkih podataka o trgovini i direktnim stranim ulaganjima.
- Administrativni kapaciteti u pogledu različitih nadležnosti u trgovini (trenutno stanje sa naglaskom na napredak ostvaren nakon poslednjeg sastanka Pododbora, uz poseban osvrt na rast broja zaposlenih, fluktuaciju osoblja i pruženu obuku).
- Usklađivanje zakonodavstva sa *acquis*-em (ostvaren napredak, naročito u pogledu izvoznih kredita i zakonodavstva u oblasti robe dvostruke namjene).
- Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, uključujući postepeno ukidanje carina (uz najnovije podatke o napretku ostvarenom nakon poslednjeg sastanka Pododbora).
- Svjetska trgovinska organizacija.

³ Prethodni sastanak Pododbora održan je u Podgorici, 2. jul - 3. jul 2014. godine

- Efekti primjene CEFTA sporazuma, podaci o sprovođenju.
- Pregovori o sporazumima o slobodnoj trgovini i bilateralni investicioni sporazumi sa trećim zemljama.
- Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira).

U okviru ove tačke Agende sa Predstavnicima Evropske komisije, između ostalog, biće riječi o statističkim podacima u oblasti trgovine i SDI. Statističke podatke u oblasti trgovine će prezentovati Ivan Laković iz MONSTAT-a, dok će podatke koji se odnose na SDI prezentovati Veselin Adamović iz CBCG. Biće riječi i o administrativnim kapacitetima, zakonodavstvu, statusu Crne Gore u STO, rezultatima sprovođenja CEFTA-e, statusu pregovora o slobodnoj trgovini sa trećim zemljama, sprovođenju SSP-a, kao i izvoznim kreditima. Predstavnici Ministarstva ekonomije (Goran Šćepanović, Aida Salagić Ceković, Danijela Gačević, Svetlana Božović, Kadrija Kurpejović, Ivana Gardašević i Jelena Batrović) i Ministarstva finansija (Mitar Bajčeta i Slađana Pavlović).

3. Industrija

- Predstavljanje od strane Komisije novih saopštenja o Uniji za inovacije i industrijskoj politici.
- Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapacitet (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon poslednjeg sastanka Pododbora).
- Napredak u oblasti politike koja se tiče malih i srednjih preduzeća. Mala i srednja preduzeća – sprovođenje Zakona o malim preduzećima: kratak pregled aktivnosti sprovedenih u periodu od poslednjeg sastanka Pododbora, sa posebnim naglaskom na pristup malih i srednjih preduzeća kreditima i jačanju njihovih tehnoloških kapaciteta.
- Industrijska politika.
- Okvirni program za konkurentnost i inovacije– najnoviji podaci o učešću Crne Gore u ovom programu.
- Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske komisije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira).
- TURIZAM: napredak u politici turizma, razvoj zakonodavstva i Strategija razvoja turizma

U okviru ove tačke predstavnik Ministarstva ekonomije (Dragan Kujović, Maja Jokanović i Goran Nikolić), Ministarstva ekonomije - Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća (Ivana Zečević), Ministarstva finansija (Ivan Radulović), Ministarstva nauke (Darko Petrušić) će upoznati predstavnike Evropske komisije sa stanjem u oblasti industrijske politike i odgovarati na eventualna dodatna pitanja. Sastanku će prisustvovati i predstavnik Investiciono-razvojnog fonda - IRF (Olja Stanković) i odgovarati na pitanja iz domena nadležnosti IRF. U okviru tačke koja se odnosi na turizam, predstavnik Ministarstva održivog razvoja i turizma (Maja Kovačević) će dati prikaz razvoja politike u turizmu, njen zakonodavni okvir, kao i strategiju daljeg razvoja i odgovarati na pitanja iz pomenutih oblasti.

4. Oporezivanje

- Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapacitet (uz najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon poslednjeg sastanka Pododbora).
- Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske komisije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira).

Predstavnici Ministarstva finansija (Novo Radović, Tatjana Bošković, Jovica Petričević i Ružica Bajčeta) i Poreske uprave (Lidija Šečković) će u okviru ove teme dati prikaz stanja u oblasti poreske politike, kao i odgovarati na pitanja iz navedenih oblasti.

5. Carinska unija

- Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapacitet (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon poslednjeg sastanka Pododbora)
- Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske komisije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira), trenutni status SEED (Sistematska elektronska razmjena podataka) projekta.

Predstavnici Ministarstva finansija (Novo Radović i Mitar Bajčeta) i Uprave carina (Milan Martinović, Sonja Kovačević i Tatjana Vujisić) će u okviru ove tačke dati prikaz stanja u oblasti carinske politike i odgovarati na pitanja.

SASTAV DELEGACIJE

Imajući u vidu potrebu da se na kvalitetan način odgovori na predložene teme iz pet pregovaračkih poglavlja (1, 16, 20, 29 i 30) crnogorske institucije na sastanku Pododbora će predstavljati:

- Goran Šcepanović, Ministarstvo ekonomije, generalni direktor, rukovodioc grupe 1,
- Dragan Kujović, Ministarstvo ekonomije, generalni direktor, Novo Radović, Ministarstvo finansija, generalni direktor
- Snežana Radović, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, generalni direktor
- Ranko Nikolić, Akreditaciono tijelo, direktor
- Miodrag Perović, Institut za standardizaciju, direktor
- Vanja Asanović, Zavod za metrologiju, direktor
- Rada Marković, Uprave za inspeksijske poslove, pomoćnik direktora
- Milan Martinović, Uprava carina
- Tamara Srzentić, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, direktor Direkcije
- Aida Salagić Ceković, Ministarstvo ekonomije, načelnik
- Ivana Gardašević, Ministarstvo ekonomije, načelnik
- Kadrija Kurpejović, Ministarstvo ekonomije, načelnik
- Maja Jokanović, Ministarstvo ekonomije, načelnik
- Goran Nikolić, Ministarstvo ekonomije, načelnik
- Ivana Zečević, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, načelnik
- Jovica Petričević, Ministarstvo finansija, načelnik
- Mitar Bajčeta, Ministarstvo finansija, načelnik
- Dragan Vukčević, Ministarstvo ekonomije, savjetnik

- Ana Martinović, Ministarstvo ekonomije, savjetnik
- Svetlana Božović, Ministarstvo ekonomije, savjetnik
- Danijela Gačević, Ministarstvo ekonomije, savjetnik
- Jelena Batrović, Ministarstvo ekonomije, savjetnik
- Slađana Pavlović, Ministarstvo finansija, savjetnik
- Maja Kovačević, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, savjetnik
- Ivan Radulović, Ministarstvo finansija, savjetnik
- Tatjana Bošković, Ministarstvo finansija, savjetnik
- Ružica Bajčeta, Ministarstvo finansija, savjetnik
- Darko Petrušić, Ministarstva nauke
- Lidija Šečković, Poreska uprava, savjetnik
- Đorđe Janković, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, šef Odsjeka
- Sonja Kovačević, Uprava carina, savjetnik
- Tatjana Vujisić, Uprava carina, savjetnik
- Olja Stanković, Investiciono-razvojni fond, savjetnik direktora
- Veselin Adamović, Centralna banka Crne Gore, savjetnik
- Ivan Laković, Zavod za statistiku Crne Gore, savjetnik

U cilju što kvalitetnijeg i potpunijeg prezentovanja stanja u oblastima predloženim dnevnim redom, Rukovodilac grupe i koordinatori-rukovodioci podgrupa zadržavaju mogućnost da na sastanak pozovu i druge predstavnike institucija čije se učešće ocijeni kao potrebno.

TROŠKOVI

Sastanka Pododbora zakazan je za 16. jun 2015. godine i biće održan u putem video-konferencije.

PREDLOG ZAKLJUČAKA:

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____2015. godine, utvrdila Platformu za učešće crnogorske delegacije na VIII sastanku Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, 16. jun 2015. godine, koju je dostavilo Ministarstvo ekonomije.
2. Zadužuje se Ministarstvo ekonomije da u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija i drugim relevantnim institucijama nakon završenog sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima izvesti Vladu o rezultatima sastanka.

**MATERIJAL ZA SASTANAK PODODBORA ZA TRGOVINU,
INDUSTRIJU, CARINE, POREZE I SARADNJU SA DRUGIM ZEMLJAMA KANDIDATIMA,
16. JUN 2015. GODINE**

1. UVODNE NAPOMENE

U nadležnosti Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima je pet pregovaračkih poglavlja, i to:

- Poglavlje 1 – Slobodno kretanje robe
- Poglavlje 16 – Oporezivanje
- Poglavlje 20 – Preduzetnička i industrijska politika
- Poglavlje 29 – Carinska unija
- Poglavlje 30 – Vanjski odnosi.

Do sada je održano sedam sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima. Osmi sastanak, zakazan je za 16. jun 2015. godine, i biće održan putem vido-konferencije. Imajući u vidu da se materijal za prethodni Pododbor odnosio na period mart 2014. – jul 2014. godine, materijal obuhvata inovirane informacije zaključno sa 16. junom 2015. godine (gdje je to bilo moguće).

Sastanak ima za cilj da ukaže na najvažnije reformske korake koji se sprovode u oblasti slobodnog kretanja robe, trgovine, industrijske politike, turizma, carina i poreza.

2. SLOBODNO KRETANJE ROBE

2.1. Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapaciteti (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon posljednjeg sastanka Pododbora)

Kad je u pitanju slobodno kretanje roba ispunjena su dva od tri mjerila za otvaranje pregovora u poglavlju 1.:

- Nakon pozitivnog mišljenja EK na nacrt Strategije slobodnog kretanja robe 2014-2018 i Akcionog plana za njenu implementaciju, Vlada Crne Gore je oktobru 2014. usvojila Strategiju i akcioni plan za njenu implementaciju, kao prvo mjerilo.
- Drugo mjerilo vezano za CE znak je ispunjeno, dva pravilnika su usaglašena i to Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi (RTTD) (Sl. list CG br.46/14) i Pravilnik o elektromagnetnoj kompaktilnosti (EMC) (Sl. list CG br.50/14).
- Treće mjerilo - Nacrt akcionog plana za usklađenost sa članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU, kao treće mjerilo za otvaranje poglavlja je upućen EK i dobijene su sugestije da se mora uraditi dublja analiza nacionalnog tehničkog zakonodavstva. Kako je za ovakvu analizu tzv. *Skrining nacionalnog zakonodavstva* potrebno mnogo aktivnosti očekuje se da će sljedeća verzija akcionog plana biti gotova najkasnije do juna mjeseca

2015. godine. Očekuje se da bi i ovo mjerilo moglo biti ispunjeno do septembra 2015. godine.

2.1.1 Horizontalne i proceduralne mjere za standardizaciju, metrologiju, akreditaciju, ocjenu usklađenosti i nadzor tržišta, uključujući napredak u pogledu administrativnih kapaciteta i infrastrukture, kako bi se pravilno ispunile obaveze iz člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

OCIJENA USAGLAŠENOSTI

Tehničko zakonodavstvo

1. Pravilnik o bezbjednosti liftova (Sl.CG br.2/2014 i 27/2014)
2. Pravilnik o nepomičnim rezervoarima (Sl. CG br.2/2014)
3. Pravilnik o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu u okviru određenih naponskih granica (Sl. CG br.2/2014 i 27/2014)
4. Pravilnik o tehničkim zahtjevima za opremu pod pritiskom (Sl.CG br.18/2014)
5. Pravilnik o jednostavnim posudama pod pritiskom (Sl.CG br.21/2014)
6. Pravilnik o bezbjednosti mašina (Sl.CG br. 22/2014)
7. Pravilnik o oznakama usaglašenosti za izvore buke koji se stavljaju u promet i upotrebu (Sl.CG br. 13/2014)
8. Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini (Sl.CG br.27/2014)
9. Pravilnik o bližim uslovima i dokumentaciji potrebnoj za odobravanje i sprovođenje kliničkih ispitivanja lijekova za upotrebu u humanoj medicini („Službeni list Crne Gore“, broj 2/2014);
10. Pravilnik o načinu i uslovima oglašavanja lijekova („Službeni list Crne Gore“, broj 2/2014);
11. Smjernice Dobre prakse u distribuciji lijekova (internet stranica CALIMS-a).

Objavljeni Zakoni:

1. Zakon o oružju ("Sl. list CG", br. 10/2015)
2. Zakon o efikasnom korišćenju energije ("Sl. list CG", br. 57/14 i 3/2015)

U proceduri donošenja na Skupštini Crne Gore:

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji

Usvojeno na Vladi CG:

1. Nacionalna strategija upravljanja hemikalijama

Usvojeni i objavljeni u Sl.listu su:

1. Zakon o nadzoru proizvoda na tržištu (Sl list CG br. 33/2014)
2. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o eksplozivnim materijama (Sl list CG br. 31/2014)
3. Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi (Sl.CG br.46/2014)
4. Pravilnik o elektromagnetnoj kompaktilnosti (Sl.CG br.50/2014)
5. Pravilnik o uslovima za žičare za prevoz lica (Sl list CG br. 42/2014)

6. Lista opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen (Sl list CG br.31 /2014)
7. Pravilnik o označavanju obuće (Sl list CG br. 48/2014)
8. Pravilnik o tehničkim zahtjevima za od kristalno staklo (Sl list CG br. 48/2014)
9. Pravilnik o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda (Sl list CG br. 48/2014)
10. Pravilnik o izmjenama pravilnika o postupku prethodnog obavještanja i postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za izvoz hemikalija ("Sl. list CG", br. 27/14)
11. Pravilnik o farmakovigilanci (Sl. List CG br, 46/2014)
12. Pravilnik o načinu prikupljanja podataka i načinu prijavljivanja i praćenja neželjenih dejstava lijekova za upotrebu u humanoj medicini ("Sl. list CG", br. 46/14)
13. Pravilnik o označavanju sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 46/14)
14. Pravilnik o bezbjednosti igračaka ("Sl. list CG", br. 4/2015)
15. Pravilnik o gasnim uređajima ("Sl. list CG", br. 10/2015)
16. Pravilnik o aerosolnim raspršivačima ("Sl. list CG", br. 10/2015)
17. Pravilnik o ličnoj zaštitnoj opremi ("Sl. list CG", br. 17/2015)
18. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje dozvole za proizvodnju prekursora i sadržini dozvole za proizvodnju prekursora ("Službeni list CG" br. 6/15)
19. Pravilnik o obliku i sadržini izjave krajnjeg korisnika o namjeni prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
20. Pravilnik o obrascu sadržini i načinu dostavljanja obavještenja o izvozu prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
21. Pravilnik o sadržini zahtjeva za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz, tranzit i prevoz prekursora i obrascu dozvole za uvoz, izvoz, tranzit i prevoz prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
22. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje dozvole za promet prekursora i sadržini dozvole za promet prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
23. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje odobrenja za korišćenje prekursora i sadržini odobrenja za korišćenje prekursora ("Službeni list CG", br. 04/15)
24. Pravilnik o obliku i sadržini izvještaja o stvarnim količinama izvezenih ili uvezenih prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 12/15)
25. Pravilnik o bližim podacima i sadržini godišnjeg izvještaja o proizvodnji i prometu prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 16/15)

STANDARDIZACIJA

Krajem 2014. godine usvojeni su strateški dokumenti koji se odnose na razvoj i jačanje sistema standardizacije na nacionalnom nivou. Riječ je o Strategiji razvoja standardizacije u Crnoj Gori 2015-2018 i Akcioni plan za sprovođenje strategije razvoja standardizacije (za 2015. godinu).

U izvještajnom periodu, Institut za standardizaciju Crne Gore donio je ukupno 2.169 crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata, u potpunosti usaglašeni sa evropskim i međunarodnim standardima. Od tog broja, 136 čine harmonizovani standardi. Uz to, oko 400 nacрта MEST objavljeno je na javnu raspravu te se očekuje da će biti donešeni tokom jula 2015. godine.

Sredinom septembra 2014. godine u Rio de Žaneiru, Brazil, održana je 37. Generalna skupština Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), seminar o malim i srednjim preduzećima, kao i dan posvećen zemljama u razvoju. Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala ovom važnom zasijedanju. Iz istog razloga, delegacija Instituta nije prisustvovala ni 78. Generalnom zasijedanju Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC) koje je održano sredinom novembra 2014. godine u Tokiju, Japan.

U periodu 25-27. septembra 2014. godine u Tivtu je održana III Balkanska konferencija o standardizaciji. Organizator ove konferencije bio je Institut za standardizaciju Crne Gore, a pored predstavnika zemlje domaæina, uèestvovali su i predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, Albanije, Bugarske, Turske, ukljuèujuæi i g-dina Franciska Verderu Mari, direktora za strateška partnerstva pri CEN/CENELEC, kao i predstavnike Kosovske agencije za standardizaciju, koji su imali svojstvo gosta-posmatraèa. Ova konferencija predstavlja još jedan dokaz jaèanja meðusobnog povjerenja i saradnje nacionalnih tijela sa standardizaciju iz Jugoistoène Evrope imajuæi u vidu zajednièko nastojanje u vezi primjene savremenih i efikasnih rješenja, kako bi se unaprijedila saradnja sa zainteresovanim stranama, te širilo znanje o standardizaciji i potrebi primjene standarda.

Poèetkom novembra 2014. godine delegacija Instituta uèestvovala je na radionici "Izgradnja kapaciteta za izradu nacionalno definisanih parametara i nacionalnog aneksa u eurokodovima u regiji Balkana", koja je održana u Skoplju, Makedonija. Radionicu je organizovao Institut za standardizaciju Republike Makedonije (ISRM) u saradnji sa *DG Joint Research Centre (JRC)* Evropske komisije, a na istoj su uèestvovali predstavnici Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Srbije i Turske.

U decembru 2014. godine Institut za standardizaciju Crne Gore i Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI) potpisali su Memorandum o razumijevanju. Na osnovu ovoga sporazuma, Institut je postao Nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI, te stekao mogućnost uèešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa bazi standarda i srodnih dokumenata ETSI. Na taj način, u skladu sa državnim interesima, stvorena je pretpostavka za preuzimanje evropskih standarda iz oblasti telekomunikacija na nacionalni nivo, dok je korisnicima omogućeno da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst ETSI standarda i da, ukoliko to žele, izvrše njihovu nabavku.

METROLOGIJA

Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na: obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica; ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore; obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje (kalibracije), kao i za ispitne i kontrolne laboratorije; organizovanje djelatnosti etaloniranja; ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima; davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila; predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije;

kontrolu predmeta od dragocjenih metala; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Vlada Crne Gore, na sjednici od 05.02.2015. godine, utvrdila je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, kojim su sistematizovana radna mjesta za ukupno 46 izvršilaca uključujući i starješinu Zavoda. U Zavodu za metrologiju je sada 36 zaposlenih koji su u stalnom radnom odnosu.

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2015. godinu za Zavod za metrologiju u 2015. godini, planirana su sredstva u iznosu od 793.298,86 €.

Metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase, dužine, temperature, pritiska, zapremine, električnih veličina, kao i vremena i frekvencije u Crnoj Gori, bazira se na opremi koja je isporučena Zavodu za metrologiju u okviru programa IPA 2007: Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori, kao i opremi koju je obezbijedio Zavod iz budžeta. Etaloni Crne Gore su sljedivi do etalona nacionalnih metroloških instituta evropskih država.

U toku 2014. godine, u okviru programa IPA 2011: Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori, obezbijeđen je dio neophodne opreme za unapređenje rada Laboratorije za temperaturu.

Međulaboratorijska poređenja u kojim je učestvovao Zavod za metrologiju u izvještajnom periodu, navedena su u tabeli 1.

Tabela 1 Međulaboratorijska poređenja u kojima je učestvovao Zavod za metrologiju u izvještajnom periodu

Br	Projekat	Period	Poređenje	Rezultati
1.	Projekat EURAMET-a br. 1319 Bilateral comparison MBM (Montenegro) LNE (France)	10.04.2014. 30.09.2014.	Comparison of DC Resistane 100 Ω	Dobri (En <1) 30.09.2014.
2.	Projekat EURAMET-a br. 1189	01. do 12. decembar 2014.	Intercomparison of the relative humidity realisations	
3.	Projekat EURAMET-a br. 1341	mart 2015.	Comparison on calibration of Multimeter	decembar 2015.
4.	Projekat EURAMET-a br. 1297	mart 2015.	Calibration of pycnometer and flask	decembar 2015.

U izvještajnom periodu, predstavnici Zavoda za metrologiju su učestvovali na različitim skupovima koje su organizovale regionalne i međunarodne metrološke organizacije. Zavod za metrologiju je punopravni član **Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a** od 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and Magnetism*), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*), TC- Q: Tehnički komitet za kvalitet (*Quality*), TC – T: Tehnički komitet za termometriju i TC – L: Tehnički komitet za dužinu.

U okviru EURAMET-a, 2008. godine je osnovana **Radna grupa za olakšavanje razvoja nacionalne metrološke infrastrukture** (Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development), koja od 2012. godine funkcioniše kao zajednička radna grupa EURAMET-a i WELMEC-a. Zadatak ove grupe je planiranje treninga iz oblasti metrologije, organizovanje međulaboratorijskih poređenja za potrebe metroloških institucija iz Crne Gore, Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Kosova, kao i uključivanje nacionalnih metroloških instituta u EMRP i EMPIR. Realizaciju planiranih aktivnosti finansirala je **PTB Technical Cooperation (Njemačka)** u okviru regionalnog projekta **Promotion of regional cooperation in South East Europe in the field quality infrastructure** (Unapređenje regionalne saradnje u zemljama jugoistočne Evrope u oblasti infrastrukture kvaliteta). Najznačajnije obuke iz oblasti metrologije za zaposlene iz Zavoda za metrologiju u izvještajnom periodu su organizovane u okviru pomenute Radne grupe.

Zavod za metrologiju je dopisni član **Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju OIML** od novembra 2007. godine, a od januara 2009. godine, pridruženi član **Evropske kooperacije u zakonskoj metrologiji WELMEC**. Punopravno članstvo u WELMEC-u je uslovljeno prijemom Crne Gore u Evropsku uniju. Predstavnici Zavoda učestvuju u radu radnih grupa (WG, WELMEC Working Groups).

Podsjetimo da je Crna Gora postala pridruženi član CGPM-a odnosno Generalne Konferencije za tegove i mjere, 1. avgusta 2011. godine. Zavod za metrologiju je 19. oktobra 2011. godine, potpisao CIPM MRA (CIPM Aranžman o međusobnom priznavanju).

U cilju daljeg unapređenja aktivnosti koje Zavod za metrologiju sprovodi u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala, u oktobru 2012. godine, Zavod je postao član **Međunarodnog udruženja službi za analizu IAAO**.

Budući da je kompetentnost Zavoda za metrologiju za obavljanje poslova kalibracije mjerila mase, temperature i dužine, potvrdilo Akreditaciono tijelo Crne Gore koje je 04.03.2014. godine dodijelilo Sertifikat o akreditaciji, kao i Hrvatska akreditacijska agencija koja je 16.04.2014. godine izdala Potvrdu o akreditaciji, prva nadzorna posjeta glavnih i tehničkih ocjenjivača realizovana je od 15. do 17. septembra 2014. godine. Nadzor je izvršen u Laboratoriji za masu i Laboratoriji za dužinu. U opštem dijelu implementacije sistema menadžmenta kvalitetom nisu utvrđene neusaglašenosti, dok je tehničkom dijelu utvrđeno pet neusaglašenosti u Laboratoriji za masu. U roku od mjesec dana sprovedene su

korektivne mjere kojima su otklonjene utvrđene neusaglašenosti. Na osnovu Izvještaja o sprovedenim korektivnim mjerama, Hrvatska akreditacijska agencija i Akreditaciono tijelo Crne Gore potvrdili su u novembru 2014. godine da Zavod za metrologiju zadovoljava zahtjeve standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2011 i da je kompetentan za obavljanje kalibracija tegova, tegova slobodnih nazivnih masa i vaga sa neautomatskim funkcionisanjem, kalibraciju mjerila temperature i kalibraciju etalona i mjernih uređaja dužine. Proširen je akreditacioni opseg za Laboratoriju za masu u pogledu kalibracije tegova slobodnih nazivnih masa od 1 mg do 50 kg.

U okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, realizovane su obuke u cilju sprovođenja kalibracija mjerila/etalona i izrade potrebne dokumentacije za implementiranje sistema kvaliteta u Laboratoriji za pritisak, Laboratoriji za električne veličine, kao i Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju. Prijava za akreditovanje Zavoda za metrologiju za sprovođenje kalibracija mjerila/etalona iz oblasti metrologije pritiska, električnih veličina, kao i metrologije vremena i frekvencije, upućena je Hrvatskoj Akreditacijskoj Agenciji u oktobru 2014. godine, a Akreditacionom tijelu Crne Gore u decembru 2014. godine.

U novembru 2014. godine, u cilju održavanja uspostavljene metrološke sljedivosti u Crnoj Gori, u skladu sa Planom javnih nabavki za 2014. godinu i Planom kalibracije etalona, mjerne i pomoćne opreme Zavoda za metrologiju, izvršena je kalibracija etalonske i mjerne opreme u laboratorijama Republike Slovenije koje imaju objavljen CMC u KCDB BIPM.

U izvještajnom periodu, u Laboratoriji za velike mase započet je postupak ovjeravanja tegova klase tačnosti M_1 nominalne mase 500 kg, koji su u vlasništvu ovlašćenih lica za pripremu mjerila mase za ovjeravanje u Crnoj Gori, tako da više ne postoji potreba da se navedeni postupci realizuju u laboratorijama van Crne Gore.

Zavod za metrologiju kontinuirano obezbjeđuje usavršavanje zaposlenih. U izvještajnom periodu u okviru EURAMET-WELMEC-ove grupe - *Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development* realizovane su obuke iz oblasti metrologije mase, električnih veličina, metrologije u hemiji, termometrije, strateškog menadžmenta, pripreme naučnih projekata, marketinških aktivnosti, primjene standarda, dok su u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori* organizovane obuke iz metrologije dužine, pritiska, električnih veličina i vremena i frekvencije. U okviru bilateralne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore, realizovane su obuke iz oblasti kontrole prethodno upakovanih proizvoda, ovjeravanja mjerila brzine vozila u pokretu, ovjeravanja taksimetara, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala. Realizovane su i studijske posjete zaposlenih iz Zavoda za metrologiju institucijama iz Republike Slovenije. U Institutu Jozef Štefan organizovana je obuka za pregled mjerila jonizujućih zračenja, a u MIRS-u obuka za pregled mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu.

AKREDITACIJA

Administrativni kapaciteti:

Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) svoju djelatnost obavlja u skladu sa *Zakonom o akreditaciji* („Sl. list CG“ br. 54/09), *Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore* („Sl. list RCG“ br. 21/07), *Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore* i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura).

Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, ATCG ima ukupno 8 stalno zaposlenih službenika.

U registru ATCG ocjenjivača upisano je 9 vodećih ocjenjivača, 17 tehničkih ocjenjivača i 17 tehničkih eksperata (od kojih su neki iz zemalja okruženja).

U periodu izvještavanja, predstavnici ATCG (stalno zaposleni i eksterni ocjenjivači) učestvovali su na ukupno 7 nacionalnih i regionalnih konferencija, seminara i obuka organizovanih u okviru EU projekta pomoći TAIEX (učješće po osnovu poziva od strane institucija koje su bili korisnici projekta) i u okviru PTB projekta pomoći (PTB - The Physikalisch-Technische Bundesanstalt).

Opšti/Strateški dokumenti:

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 20.11.2014.god. usvojila Strategiju razvoja akreditacije u Crnoj Gori za period 2015-2018 godine i prateći Akcioni plan za implementaciju Strategije za 2015 godinu.

Akreditacija TOU (osnovna djelatnost):

U decembru 2014.godine, ATCG je akreditovalo jedno novo tijelo za ocjenu usaglašenosti (TOU) koje pripada grupi laboratorija za ispitivanje (područje akreditacije: hemijska ispitivanja kokaina):

- *Grupa za hemijska ispitivanja - Forenzički Centar, Uprava policije Crne Gore*

U aprilu 2015. godine, proširen je obim akreditacije Forenzičkog Centra za oblast ispitivanja DNK za koju je nadležna Grupa za DNK analize.

U decembru 2014. godine, jedno akreditovano tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (ispitna laboratorija) je odustalo od akreditacije, pa joj je shodno tome i oduzet status akreditovane organizacije.

U februaru 2015. godine, ATCG je akreditovalo dva nova tijela za ocjenu usaglašenosti (TOU) koje pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje:

- *MM Lab d.o.o. – Kotor* (područje akreditacije: ispitivanje građevinskih materijala)
- *Laboratorija za opštu biologiju i zaštitu mora - Institut za biologiju mora, Univerzitet Crne Gore* (područje akreditacije: Mikrobiološka ispitivanja morske vode)

Zaključno sa majem 2015. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije postoji ukupno dvadesettri (23) TOU akreditovanih od strane ATCG, od kojih sedamnaest (17) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, tri (3)

pripadaju grupi kontrolnih tijela i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda.

U periodu izvještavanja ATCG je sprovedo četiri (4) početna ocjenjivanja u cilju dodjeljivanja akreditacije tijelima za ocjenu usaglašenosti. U skladu sa Planom nadzornih posjeta i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija, ATCG je sprovedo devetnaest (19) nadzornih posjeta i četiri (4) ponovna ocjenjivanja u cilju praćenja kompetentnosti i održavanja akreditacije tijela za ocjenu usaglašenosti.

ATCG redovno održava Registar Akreditovanih TOU i informiše javnost i zainteresovane strane o akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti (www.atcg.co.me).

Međunarodna/regionalna saradnja:

U skladu s obavezama koje proističu iz punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), predstavnik ATCG-a je prisustvovao sjednici i uzeo učešće u radu Generalne Skupštine Evropske kooperacije za akreditaciju (GA EA), održanoj u periodu 19-20.11.2014.god u Hagu-Holandija. Predstavnik ATCG-a je prisustvovao sjednicama i uzeo učešće u radu EA MAC komiteta, održanim u periodu 01-02.10.2014.god u Briselu-Belgija i 22-23.04.2015.god u Istanbulu-Turska. Takođe, iz obaveza koje proističu iz punopravnog članstva u EA, ATCG je u periodu izvještavanja nastavilo da doprinosi radu EA kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila EA putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja, s ciljem njihovog usvajanja.

U skladu s obavezama koje proističu iz pridruženog članstva u Međunarodnoj kooperaciji za akreditaciju laboratorija (ILAC), predstavnik ATCG-a je prisustvovao sjednici i uzeo učešće u radu Generalne Skupštine ILAC/IAF, održanoj u periodu 08-17.10.2014.god u Vankuveru-Kanada. Takođe, iz obaveza koje proističu iz pridruženog članstva u ILAC, ATCG je u periodu izvještavanja nastavilo da doprinosi radu ILAC-a kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila ILAC/IAF putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja, s ciljem njihovog usvajanja.

Dana 23.12.2014.god, ATCG je potpisalo Bilateralni sporazum o saradnji sa nacionalnim akreditacionim tijelom Republike Moldavije – MOLDAC, koji će omogućiti dalje intenziviranje saradnje dva nacionalna akreditaciona tijela.

U periodu izvještavanja, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja regiona (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Albanije). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

NADZOR NAD TRŽIŠTEM

Administrativni kapaciteti

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Uprave za inspekcijske poslove kod Tržišne inspekcije predviđena su dva inspektora tehničkog profila za oblast tržišnog nadzora, od kojih je jedno u fazi popunjavanja.

Koordinacija tržišnog nadzora: U izvještajnom periodu Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor održalo je jednu sjednicu, kao i četiri sastanka uže radne grupe (u okviru Uprave za inspekcijske poslove). Praćena je realizacija Nacionalnog programa nadzora proizvoda na tržištu, funkcionisanje Nacionalnog sistema brze razmjene informacija o proizvodima koji predstavljaju rizik, harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa propisima EU koji uređuju oblast bezbjednosti proizvoda i tržišnog nadzora, razgraničenje nadležnosti tržišnog nadzora po inspekcijama, itd. U skladu sa Zakonom o nadzoru proizvoda na tržištu usvojen je Opšti program organa nadzora na tržištu za 2015 godinu.

Saradnja Tržišne inspekcije i Uprave carina: Shodno Memorandumu o saradnji nastavljena je uspješna saradnja Tržišne inspekcije i Uprave carina. U cilju efikasnog nadzora proizvoda na tržištu, Tržišna inspekcija redovno dostavlja Upravi carina skraćene ček liste za proizvode koji su obuhvaćeni godišnjim programom nadzora proizvoda na tržištu.

Tržišna inspekcija, kao Kontakt tačka u Nacionalnom sistemu za brzu razmjenu podataka o opasnim proizvodima a na osnovu potpisanog Memoranduma koristi jedan dio baze podataka IT sistema Uprave carina, koji podaci su neophodni za sprovođenje nadzora proizvoda na tržištu.

Razmjena informacija

Nacionalni sistem za razmjenu podataka o opasnim proizvodima: Preko ovog sistema vršena je razmjena informacija o opasnim proizvodima na nacionalnom nivou, i to informacija sa RAPEX sistema, regionalnih baza podataka, kao i informacija iz nadzora sa tržišta, od carinskog organa i drugih izvora. Ovaj sistem predstavlja logičku vezu između dijela koji se odnosi na poglavlje 28 zaštitu potrošača i Poglavlja 1 slobodan protok roba.

Na javnom dijelu web sajta dostupne su informacije o opasnim proizvodima pronađenim na našem tržištu i to u vidu kategorisanog registra (sa svim relevantnim informacijama i slikama proizvoda) i onlajn obrazac za slanje žalbe ili pitanja potrošača.

Regionalna mreža za razmjenu informacija o opasnim proizvodima: Putem ove mreže vršena je razmjena informacija o opasnim proizvodima pronađenim na tržištima zemalja regiona, kao i razmjena kontrolnih (ček) listi za proizvode.

Edukacija inspektora

U cilju obuke inspektora za sprovođenje tržišnog nadzora organizovano je nekoliko događaja.

U organizaciji GIZ-a i njemačkog federalnog Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj, u okviru regionalnog projekta „Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti“, čiji je korisnik Uprava za inspekcijske poslove Crne Gore, organizovani su događaji u kojima su učestvovali predstavnici inspekcije:

- radionica u Tirani na temu „Komunikacija i podizanje svijesti u oblasti tržišnog nadzora i zaštite potrošača“;
- seminar u Sarajevu za inspektore na temu - Dobra praksa EU u oblasti tržišnog nadzora (sa posebnim osvrtom na praksu Hrvatske);
- studijska posjeta Briselu (učešće na trećoj Generalnoj skupštini PROSAFE-a - Product Safety forum of Europe i seminaru o procjeni rizika) i Dizeldorfu (posjeta Ministarstvu za rad, socijalna pitanja i integracije - prezentacije o saradnji između EU i Njemačke, kao i o saradnji između njemačkih saveznih država na polju tržišnog nadzora; prezentovana je uloga i upotreba RAPEX sistema za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, postupak procjene rizika i način razmjene informacije između njemačkih saveznih država; obilazak državne laboratorije za ispitivanje neprehrambenih proizvoda.
- sastanak ekspertske radne grupe MARS u okviru UNECE na temu: „Bezbjedan proizvod i radna mjesta, bezbjednija zajednica“ na kojem su razmatrane aktivnosti zemalja u tržišnom nadzoru, kroz rad koordinacionih tijela, rad regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima, održivost tržišnog nadzora, internacionalna iskustva, saradnja organa koji vrše tržišni nadzor sa carinom;

U okviru ovog projekta pružena je i tehnička pomoć kroz obezbjeđenje jednog seta jednostavnih alata koje mogu koristiti inspektori u nadzoru.

U organizaciji TAIEX-a, učešće na radionicama u državnom organu za konkurenciju i zaštitu potrošača - Odsjek za tržišni nadzor na Malti, posvećene implementaciji i praktičnim iskustvima vezano za nadzor primjene propisa iz oblasti elektro magnetne kompatibilnosti.

Podizanje svijesti o bezbjednosti proizvoda i tržišnom nadzoru i informisanje

U okviru projekta Nacionalna konvencija o evropskoj integraciji Crne Gore (NKEI 2013-2014) od strane Evropskog pokreta u Crnoj Gori i Istraživačkog centra Slovačke asocijacije za spoljnu politiku, uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Slovak Aid-a, i učešća Vlade i Skupštine Crne Gore, u oktobru 2014. godine održana je sesija Radne grupe VI (Zaštita potrošača i zdravlja) na temu: „Opšta bezbjednost proizvoda“, koja je rezultirala preporukama koje će uticati na podizanje nivoa bezbjednosti proizvoda na tržištu i zaštite potrošača od opasnih proizvoda.

Putem elektronskih medija javnost je informisana o značaju bezbjednosti proizvoda na tržištu i tržišnom nadzoru, a o rezultatima tržišnog nadzora Uprava za inspekcijske poslove redovno informiše javnost putem Web sajta (uključujući i informacije o nađenim opasnim proizvodima) i u komunikaciji sa medijima (uključujući i opoziv opasnih proizvoda sa ozbiljnim rizikom).

Podaci iz tržišnog nadzora

U proaktivnom nadzoru, shodno godišnjem programu nadzora na tržištu (2014 i 2015. godina), nadležne inspekcije su u izvještajnom periodu kontrolisale:

- Tržišna inspekcija: rasklopni kreveti, oprema za dječja igrališta, punjači za baterije, fen za kosu;
- Zdravstveno-sanitarna inspekcija: igračke, lijekove i medicinsko sredstvo – aparat za mjerenje krvnog pritiska; kozmetički proizvodi
- Metrološka inspekcija: taksimetre, aparat za mjerenje krvnog pritiska; trgovačke vage
- Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost: TV aparate, tablet uređaje; dječje igračke koje koriste RF spektar (daljinsko upravljanje) ICT oprema i ostali uređaji (bežični) koji koriste RF spektar
- Fitosanitarna inspekcija: sredstva za zaštitu bilja i sredstva za ishranu bilja;
- Ekološka inspekcija: gorivo

U reaktivnom nadzoru Tržišna inspekcija i Zdravstveno-sanitarna inspekcija su pratile opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz međunarodne baze podataka o opasnim proizvodima - RAPEX i drugih dostupnih baza podataka o opasnim proizvodima (Regionalna mreža za razmjenu informacija o opasnim proizvodima), kao i po obavještenju Uprave carina, po obavještenju inspektora iz nadzora i po obavještenju proizvođača-distributera. Na osnovu podataka preuzetih iz baze RAPEX Kontakt tačka je prosleđivala informacije i Ministarstvu saobraćaja i pomorstva – Upravi pomorske sigurnosti i Direktoratu za vanredne situacije – Direkcija za inspekcijski nadzor.

U oblasti nadzora proizvoda na tržištu izvršena su ukupno 2.262 inspekcijska pregleda, od čega u proaktivnom nadzoru 654 pregleda, a u reaktivnom 1.608 pregleda.

U reaktivnom nadzoru je po obavještenjima iz RAPEX izvještaja izvršeno 1.471 pregled, po obavještenjima proizvođača – distributera o opasnim proizvodima 5, po informacijama iz drugih izvora (mediji, druge baze podataka) izvršen je 71 inspekcijski pregled, po obavještenju Uprave carina jedan inspekcijski pregled i 60 pregleda na osnovu obavještenja inspektora iz nadzora.

Na tržištu Crne Gore je pronađeno 166 vrsta u količini od 237.099 komada opasnih proizvoda, kao i 338 kg sredstava za ishranu bilja te 21.3 kg sredstava za zaštitu bilja. Od navedene količine, 78 (1.980 komada, 338 kg sredstava za ishranu bilja i 21.3 kg sredstava za zaštitu bilja se odnosi na opasne proizvode s ozbiljnim rizikom), a 88 vrsta (235.125 komada) se odnosi na opasne proizvode koji ne predstavljaju ozbiljan rizik.

Privrednim subjektima je naloženo povlačenje proizvoda iz prometa i trajno zabranjen promet za 1980 komada proizvoda, kao i za 313 kg sredstava za ishranu bilja i 21.3 kg sredstava za zaštitu bilja, dok je promet privremeno zabranjen do usklađivanja proizvoda sa zahtjevima bezbjednosti za 235.125 komada proizvoda i 25 kg sredstava za ishranu bilja. Za opasne proizvode (407 komada) koji su prodati krajnjim potrošačima, u 33 slučaja naređena je mjera opoziva, koja je sprovedena objavljnjem preko sredstava javnog informisanja.

Mjera kojom je naređeno uništenje proizvoda, izrečena je za 24 vrste (434 komada proizvoda, 313 kg sredstava za ishranu bilja i 6 kg sredstava za zaštitu bilja)

Struktura opasnih proizvoda pronađenih na tržištu Crne Gore: dječja odjeća, ventilatori, naočare za sunce, plutajuća pomagala za učenje plivanja, punjači za baterije, svijetleći lanci, fen za kosu, električna pegla za kosu, kaciga za bicikliste, ispitivač napona, obična sijalica sa užarenim vlaknom, hodalice za bebe, dječja prenosna svjetiljka, sredstva za ishranu bilja, sredstva za zaštitu bilja, kozmetički proizvodi.

Tekući projekti podrške u oblasti tržišnog nadzora: Regionalni projekat "Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti" IPA projekat "Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori".

2.1.2 Usklađivanje zakonodavstva sa direktivama Novog i Starog pristupa

NOVI PRISTUP

Za izvještajni period novi propisi su:

1. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o eksplozivnim materijama (Sl list CG br. 31/2014)
2. Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi (Sl.CG br.46/2014)
3. Pravilnik o elektromagnetnoj kompaktilnosti (Sl.CG br.50/2014)
4. Pravilnik o uslovima za žičare za prevoz lica (Sl list CG br. 42/2014)
5. Pravilnik o bezbjednosti igračaka ("Sl. list CG", br. 4/2015)
6. Pravilnik o gasnim uređajima ("Sl. list CG", br. 10/2015)
7. Pravilnik o aerosolnim raspršivačima ("Sl. list CG", br. 10/2015)
8. Pravilnik o ličnoj zaštitnoj opremi ("Sl. list CG", br. 17/2015)
9. Pravilnik o bezbjednosti liftova (Sl.CG br.2/2014 i 27/2014)
10. Pravilnik o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu u okviru određenih naponskih granica (Sl. CG br.2/2014 i 27/2014)
11. Pravilnik o tehničkim zahtjevima za opremu pod pritiskom (Sl.CG br.18/2014)
12. Pravilnik o jednostavnim posudama pod pritiskom (Sl.CG br.21/2014)
13. Pravilnik o bezbjednosti mašina (Sl.CG br. 22/2014)
14. Pravilnik o oznakama usaglašenosti za izvore buke koji se stavljaju u promet i upotrebu (Sl.CG br. 13/2014)

STARI (SEKTORSKI) PRISTUP

Za izvještajni period novi propisi su:

1. Zakon o oružju ("Sl. list CG", br. 10/2015)
2. Zakon o efikasnom korišćenju energije ("Sl. list CG", br. 57/14 i 3/2015)
3. Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini (Sl.CG br.27/2014)

4. Pravilnik o bližim uslovima i dokumentaciji potrebnoj za odobravanje i sprovođenje kliničkih ispitivanja lijekova za upotrebu u humanoj medicini („Službeni list Crne Gore“, broj 2/2014);
5. Pravilnik o načinu i uslovima oglašavanja lijekova („Službeni list Crne Gore“, broj 2/2014);
6. Smjernice Dobre prakse u distribuciji lijekova (internet stranica CALIMS-a).
7. Lista opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen (Sl list CG br.31 /2014)
8. Pravilnik o označavanju obuće (Sl list CG br. 48/2014)
9. Pravilnik o tehničkim zahtjevima za od kristalno staklo (Sl list CG br. 48/2014)
10. Pravilnik o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda (Sl list CG br. 48/2014)
11. Pravilnik o izmjenama pravilnika o postupku prethodnog obavještanja i postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za izvoz hemikalija ("Sl. list CG", br. 27/14)
12. Pravilnik o farmakovigilanci (Sl. List CG br, 46/2014)
13. Pravilnik o načinu prikupljanja podataka i načinu prijavljivanja i praćenja neželjenih dejstava lijekova za upotrebu u humanoj medicini ("Sl. list CG", br. 46/14)
14. Pravilnik o označavanju sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 46/14)
15. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje dozvole za proizvodnju prekursora i sadržini dozvole za proizvodnju prekursora ("Službeni list CG" br. 6/15)
16. Pravilnik o obliku i sadržini izjave krajnjeg korisnika o namjeni prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
17. Pravilnik o obrascu sadržini i načinu dostavljanja obavještenja o izvozu prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
18. Pravilnik o sadržini zahtjeva za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz, tranzit i prevoz prekursora i obrascu dozvole za uvoz, izvoz, tranzit i prevoz prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
19. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje dozvole za promet prekursora i sadržini dozvole za promet prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 04/15)
20. Pravilnik o sadržini zahtjeva za dobijanje odobrenja za korišćenje prekursora i sadržini odobrenja za korišćenje prekursora ("Službeni list CG", br. 04/15)
21. Pravilnik o obliku i sadržini izvještaja o stvarnim količinama izvezenih ili uvezenih prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 12/15)
22. Pravilnik o bližim podacima i sadržini godišnjeg izvještaja o proizvodnji i prometu prekursora i Obrazac ("Službeni list CG", br. 16/15)

Tačka Agende 2.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira) - dato tabelarnim pregledom (Aneks 1).

3. TRGOVINA

3.1. Razmjena statističkih podataka o trgovini i direktnim stranim ulaganjima

U Aneksu 2 statistički podaci o trgovini dobijeni su od MONSTAT-a. Podaci o robnoj razmjeni su period od 2008. - 2014. godine.

Podaci koji su prikazani su u skladu sa važećim EU standardima i međunarodnim preporukama i to sa regulativama iz COMMUNITY LEGISLATION aplicable to the STATISTICS RELATING TO THE TRADE OF GOODS, vezane za EXTRASTAT:

- Council Regulation 1172/95
- Commission Regulation (EC) No. 1917/2000
- Regulation (EC) No. 471/2009 of the European Parliament and Council
- Commission Regulation (EC) No. 113/2010.

Podaci u Aneksu 2 su obrađeni po specijalnom trgovinskom sistemu shodno *European legislation applicable to the statistics relating to the trading of goods*.

U Aneksu 3 prikazana je statistika stranih direktnih investicija Crne Gore. Podaci su dobijeni od Centralne banke Crne Gore (CBCG).

CBCG kompilira podatke o stranim direktnim investicijama u skladu sa novom međunarodnom metodologijom:

1. Priručnik za platni bilans i međunarodnu investicionu poziciju, izdanje 6 (Balance of Payments and IIP Manual, sixth edition- BPM6).
2. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investments, izdanje 4

Kompiliranje i obrada podataka zasniva se na izvještajima banaka o međunarodnim transakcijama (*International Transactions Reporting System*). Podaci se prikazuju prema zemljama plaćanja.

3.2. Administrativni kapaciteti u pogledu različitih nadležnosti u trgovini (trenutno stanje sa naglaskom na napredak ostvaren nakon posljednjeg sastanka Pododbora, uz poseban osvrt na rast broja zaposlenih, fluktuaciju osoblja i pruženu obuku)

Ministarstvo ekonomije je, između ostalog, nadležno je za trgovinska pitanja. Pored Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom, pitanjem trgovine bavi se i Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je nadležno za kreiranje trgovinske politike u dijelu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

U Ministarstvu ekonomije, Direktoratu za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom, prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizovano je 24 službenika, od čega je trenutno uposleno 21 uključujući i Generalnog direktora.

U periodu od 1.07.2014. –16.06.2015. godine, službenici Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom pohađali su seminare/obuke čije teme pokrivaju sljedeće oblasti: STO, CEFTA 2006, pristup tržištu

usluga, kontrola spoljnotrgovinskog prometa oružijem i izvoza robe dvostruke namjene. Dalje u tekstu data je tabela seminara/obuka.

Tema	Domaćin	Period	Broj službenika
Administrativne reforme u globalnom okruženju	JVI	1-5. decembar 2014.	1
MultiCountry - Workshop on Implementation of Service directive	Skopje, Macedonia	4 - 5. novembar 2014.	2
CEFTA WTO Workshop on FATS	Brussels, Belgium	9 - 10. decembar 2014.	1
WTO Regional Workshop on Trade in Services for CEECAC countries	Vienna, Austria	27-29. maj 2015.	1
Services Directive EC 123/2006 and Law on Services	Podgorica, Montenegro	5. mart 2015.	4
Study visit on Services directive	Den Haag, Netherland	17-19. mart 2015.	4
CeFTA paket transparentnosti - TBT baza	CEFTA/GIZ	21.-23. oktobar 2014.	2
CeFTA paket transparentnosti-SPS baza	CEFTA/GIZ	05. novembar-07. janura 2014.	1
Evropski sistem javnih nabavki	Ecorys i Matra Patrol - Holandija	19 -30. oktobar 2014.	1
WTO Advanced Course on Regional Trade Agreements (RTAs)	Geneva	22-26. septembar 2014.	1
Twenty-ninth regional course on Key Issues on the International Economic Agenda	UNCTAD	30. jun- 18. jul 2014.	2
Zaključivanje međunarodnih ugovora	UZK	8. oktobar 2014.	2
Integracije Crne Gore u NATO	UZK	13. mart 2015.	1

Analitički pregled crnogorskog zakonodavstva: Dodatna identifikacija ograničenja, autorizacija zahtjeva i analiza njihove usklađenosti sa Direktivom o uslugama	GIZ	07.-09. jula 2014.	2
Advocating a law-oriented infrastructure to promote foreign direct investment	JICA	31. avgust 2014. - 18. oktobar 2014.	1
Podnosenje godisnjih izvjestaja u skladu sa cl.VI CWC Konvencije	OPCW	13-16. oktobar 2014, Hag	1
National Training on Compilation of Information Exchanges on Conventional Arms Transfers and Small Arms and Light Weapons	OEBS-ME/MVPEI	9. oktobar 2014. Podgorica	3
Regional training course for customs authorities of the states parties in eastern europe on the technical aspects of the transfers regime of the chemical weapons convention	OPCW	28 – 31. oktobar 2014. Podgorica	2
Regionalna radionica o kontroli spoljne trgovine oružjem i robom dvostruke namjene, Prezentacija “Wisconsin Risk Report”	EU/BAFA EXBS	4-6. novembar 2014. Beograd 17. novembar 2014. Podgorica	4
Obuka o sprječavanju širenja omu i borbi protiv terorizma	EXBS	17-21. novembar 2014. Zagreb	1
12-ti Regionalni sastanak o procesu razmjene informacija o izvozu oružja	SEESAC	25. novembar 2014. Skoplje	2
Procjena EU Outreach Aktivnosti EU Outreach Programme in Export Control of Dual-Use Items	BAFA	4-5. decembar 2014. Brisel i 27-28. januar 2015. Eshborn, Njemačka	1
Kontrola strateske trgovine Chemical Weapons Convention	EXBS OPCW	4-5. mart 2015. Ljubljana 23-27. mart, Hag	2

3.3. Usklađivanje zakonodavstva sa *acquis*-em (ostvareni napredak, naročito u pogledu izvoznih kredita i zakonodavstva u oblasti robe dvostruke namjene)

Zakonodavstvo u oblasti robe dvostruke namjene

U oblasti spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene, donijeta je Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme ("Službeni list CG", broj 42/14 od 10.10.2014.) – Usklađena sa celexom 52014XG0409(01).

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa ekspertima BAFA-e (Savezna kancelarija za ekonomiju i kontrolu izvoza Republike Njemačke) trenutno radi na usaglašavanju Odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene⁴ sa Uredbom komisije (EU) br. 1382/2014 od 22. oktobra 2014. godine o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 428/2009 o uspostavljanju režima Zajednice za kontrolu izvoza, prijenosa, brokeringa i provoza robe s dvojnog namjenom-celex 32014R1382. Očekivani rok za donošenje ove Odluke je II Q.

Dalje normativno regulisanje izvoza roba dvostruke namjene planirano je donošenjem novog Zakona o izvozu roba dvostruke namjene početkom naredne godine.

Osiguranje izvoznih kredita

U Crnoj Gori do sada nije bilo zahtijeva za kredite namijenjene podršci izvozu. Dinamika usklađivanja sa zakonodavstvom EU će se definisati kroz predstojeći proces pregovora o članstvu. Zakonodavni okvir za navedenu oblast će biti pripremljen od strane Ministarstva finansija u saradnji sa Investiciono razvojnim fondom pripremiti. Prilikom donošenja relevantne regulative, neće se povrijediti pravila dodjele državne pomoći.

3.4. Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, uključujući postepeno ukidanje carina (uz najnovije podatke o napretku ostvarenom nakon posljednjeg sastanka Pododbora)

U odnosu na sprovođenje odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koje su u nadležnosti carinske službe, Uprava carina je do 31. januara 2015. godine bez poteškoća primjenjivala Protokol 3 Sporazuma koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa porijeklom" i metode administrativne saradnje, a od 01. februara 2015. godine Prilog I Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe.

⁴ Trenutno na snazi Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene ("Službeni list CG", broj 37/13 od 31.07.2013.) - Usklađena sa celexom 32012R0388, Anex I.

Takođe, bez poteškoća se sprovode i odredbe Protokola o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima (Protokol VI). U najvećem obimu administrativna pomoć carinskih službi EU se zahtijeva kada postoji sumnja u oblasti vrijednosti robe.

Vlada Crne Gore na godišnjem nivou vrši redovno usklađivanje nomenklature Carinske tarife sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije. Donošenjem Uredbe o Carinskoj tarifi za 2015. godinu ("Službeni list CG", broj 60/14), izvršeno je usklađivanje sa Regulativa Komisije broj 1001/2014 od 16. oktobra 2014. godine o izmjenama Aneksa I Uredbe Savjeta (EEC), broj 2658/87 od 23. jula 1987. godine o tarifi i statističkoj nomenklaturi i o Zajedničkoj Carinskoj tarifi.

Napominjemo da je Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji propisano sukcesivno smanjenje carinskih stopa na godišnjem nivou, do isteka perioda liberalizacije utvrđenog Protokolom (2022. godina). Stope dogovorene u okviru STO-a predstavljaju osnovne carinske stope, pa se navedeno smanjenje reflektuje u određenom procentu i na carinske stope dogovorene u okviru zaključenih sporazuma o slobodnoj trgovini i isto se prikazuje u Uredbi o Carinskoj tarifi.

3.5. STO - status

Sporazuma o vladinim nabavkama (GPA) - STO Komitet za vladine nabavke je na sjednici od 29. oktobra 2014. godine usvojio Odluku o pristupanju Crne Gore GPA Sporazumu. Pregovori su vođeni sa: EU, SAD-om, Japanom, Švajcarskom, Singapurom, Norveškom, Tajvanom, Kanadom, Izraelom i Hong Kongom.

Uprava za javne nabavke pripremila je predlog Zakona o potvrđivanju Odluke o pristupanju Crne Gore Sporazumu o vladinim nabavkama pri STO. Pomenuti Zakon Vlada Crne Gore je utvrdila na sjednici od 18. III 2015. godine i poslala Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Sporazum o trgovinskim olakšicama - STO Generalni savjet na sjednici od 27. novembra 2015. godine usvojio Protokol o izmjenama i dopunama Sporazuma iz Marakeša o osnivanju STO (PROTOCOL AMENDING THE MARRAKESH AGREEMENT ESTABLISHING THE WORLD TRADE ORGANIZATION). Nakon dostavljanja instrumenata ratifikacije od strane 2/3 članica Sporazum o trgovinskim olakšicama će postati jedan od STO multilateralnih sporazuma. Vezano za Sporazuma o trgovinskim olakšicama Crna Gora je dostavila NOTIFICATION OF CATEGORY A COMMITMENTS UNDER THE AGREEMENT ON TRADE FACILITATION (WT/PCTF/N/MNE/1). Takođe, u cilju dostavljanja instrumenata ratifikacije u toku je priprema predlog Zakona o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma iz Marakeša o osnivanju STO.

3.6. Efekti CEFTA sporazuma, podaci o sprovođenju

• Značajne aktivnosti u toku 2014. godini

Sastanak pomoćnika ministara CEFTA-e, održan je u Skoplju 08. jula 2014. godine, dok je 09. jula održan II Sastanak radne grupe trgovine uslugama i I Sastanak pregovaračke grupe za trgovinu uslugama, takođe u Skoplju.

Drugi sastanak Zajedničke CEFTA- RCC Radne grupe o investicijama, održan je 9. oktobra 2014. godine u Sarajevu.

Drugi sastanak Pregovaračke grupe o trgovini uslugama, održan je 6. novembra 2014. godine u Skoplju.

U periodu od 19-20. novembra 2014. godine, Makedonija je, kao predsjedavajuća CEFTA-om u 2014. godini, organizovala u Skoplju CEFTA Week. Takođe u Skoplju, 20. novembra 2014. godine, održan je CEFTA Ekspertski sastanak.

U istom periodu, tačnije 21. novembra, u Skoplju je održan Ministarski sastanak (*CEFTA Joint Committee Meeting*).

Na ministarskom sastanku, usvojene su sljedeće odluke:

- *Odluka 1/2014 CEFTA Sporazuma (osnivanje CEFTA open fund)*
- *Odluka 2/2014 CEFTA Sporazuma (zapošljavanje nacionalnih eksperata)*
- *Odluka 3/2014 CEFTA Sporazuma (osnivanje podkomiteta u oblasti trgovine uslugama i amandman na Odluku 4/2010)*
- *Odluka 4/2014 (Osnivanje Radne grupe u oblasti elektronske razmjene podataka)*
- *Odluka 5/2014 (o osnivanju Komiteta o trgovinskim olakšicama)*
- *Authorized Economic Operator (AEO) Strategija*

U Podgorici, 4. decembra, održan je 11. sastanak Radne grupe za eliminisanje tehničkih barijera u trgovini.

Zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 2 Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini i Dodatnog protokola 3 Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini usvjen je u Skupštini Crne Gore, 28. decembra 2014. godine.

• **Aktivnosti u 2015. godini**

Od 1. januara 2015. godine, Crna Gora predsjedava *Podkomitetom za carine i pravila o porijeklu*. S tim u vezi, u Podgorici, 3. februara o.g. održan je Kick of Meeting projekta *"Tehnička pomoć CEFTA strukturama za pregovaranje Okvirnog sporazuma o pojednostavljenju carinskih procedura"*. Glavni prioriteti tokom crnogorskog predsjedavanja su: Koordiniranje pregovaračkim procesom kroz CEFTA Podkomitete i Radne grupe kako bi postigli obostrano prihvatljiv tekst Okvirnog Sporazuma o pojednostavljenju carinskih procedura, identifikovanje glavnih netarifnih mjera u trgovini i povećanje transparentnosti, izmjene CEFTA Protokola o porijeklu i PEM Konvencije na način da služe ekonomskom interesu CEFTA Regiona,

U 2015. godini, održani su sljedeći sastanci:

- CEFTA Donatorski Sastanak, održan je u Briselu 9. februara 2015. godine

- 25. februara o.g. održan je *Special Joint Committee*, na kome su rasparavljani problemi u trgovini, kada je Crna Gora iznijela probleme koje ima u trgovini sa Republikom Albanijom. Naime, radi se o novom propisu o kvalitetu brašna, uveden od strane Republike Albanije, kojim je ova zemlja ograničila uvoz brašna u kojem je visina proteina manja od 12,5%, kao i problem sa kojim se suočavaju naši proizvođači piva i vina, tačnije sa diskriminatornom naplatom akciza pri trgovini sa navedenom zemljom.

Na trećem seminaru na visokom nivou o PEM Konvenciji (III High Level Seminar on PEM Convention), održanom u Podgorici 5 -6. maja o.g. CEFTA Strane su predstavile zajedničku poziciju u vezi izmjene CEFTA 2006 Sprazuma u cilju uvođenja pune kumulacije i eliminisanja zabrane povraćaja u trgovini između CEFTA zemalja. Naime, u toku je izmjena PEM Konvencije koja predviđa izmjenu Priloga I, koji definiše kumulaciju porijekla i predviđa zabranu povraćaja. Planirano je da se sa implementacijom ovih izmjena počne krajem 2017. godine, dok sve PEM zemlje ne prođu proces ratifikacije.

S tim u vezi, CEFTA Strane su, kroz rad Pododbora za carine i pravila o porijeklu, donijele odluku o izmjeni Aneksa 4 – Protokol koji definiše pravila o porijeklu i zabranu povraćaja. Predviđeno je da ova Odluka bude usvojena na CEFTA ministarskom sastanku u novembru kako bi CEFTA potpisnice već naredne godine počele sa implementacijom pune kumulacije.

S obzirom da je Evropska unija glavni trgovinski partner Crne Gore, predlažemo da se izmjeni SSP-a u dijelu Protokola 3 „Definicija pojma "proizvodi sa porijeklom" i metode administrativne saradnje“, kako bi se omogućila puna kumulacija sa EU.

Dalje planirane aktivnosti, su sastanaci tri Podkomiteta, (Podkomiteta za eliminaciju netarifnih i tehničkih barijera, Podkomitet za poljoprivredu i sanitarne i fitosanitarne mjere i Podkomitet za carine i pravila o porijeklu) koji će se održati 26. i 27. maja u Podgorici.

- **Aktivnosti u pogledu transparentnosti CEFTA-e**

Transparency pack je jedinstvena baza podataka koja obuhvata četiri zasebne baze: TBT (tehničke barijere u trgovini), SPS (sanitarne i fitosanitarne), MADB (baza problema) i CEFTA Trade Portal. Funkcioniraju od decembra 2014. godine i ima za cilj povećanje transparentnosti informacija o primijenjenom zakonodavstvu u zemljama potpisnicama CEFTA sporazuma, informisanje o problemima koje nastoje u trgovini između zemalja te mjerama koje se sprovode u cilju otklanjanja istih.

Ažuriranje TBT, SPS i MADB baza je u potpunosti u nadležnosti zemalja potpisnica i ažurira se shodno promjenama zakonodavstva u zemljama potpisnicama odnosno evidentiranju problema u trgovini.

CEFTA Trade Portal se ažurira svaka tri mjeseca i poslednji put je to urađeno u januaru 2015. godine.

Napomena: Statistički podaci vezani za robnu razmjenu sa potpisnicama CEFTA 2006 i direktne strane investicije prikazani su u Aneksu 2 i 3.

3.7. Pregovori o sporazumima o slobodnoj trgovini i bilateralnim investicionim sporazumima sa trećim zemljama

Pregovori o sporazumima o slobodnoj trgovini (FTA)

Pregovori sa članicama Carinske unije (Ruska Federacija, Bjelorusija i Kazahstan) - Predmet dosadašnjih pregovora sa Ruskom Federacijom nije bio Sporazum o slobodnoj trgovini već samo Protokol sa pratećim priložima. Pregovori sa Bjelorusijom i Kazahstanom, direktno su vezani za pregovore sa Ruskom Federacijom, i vode se u kontekstu Carinske unije. Vezano za trenutni status pregovora Crna Gora je informisana da ruska strana u ovom momentu ne vidi mogućnost nastavljanja aktivnosti u cilju potpisivanja Protokola uz postojeći Sporazum, zbog pridruživanja Crne Gore trećem setu sankcija koje je uvela EU Ruskoj Federaciji. Istaknuto je da se Ruska Federacija u ovom trenutku uzdržava od vođenja ekonomskih pregovora sa zemljama koje su se pridružile ekonomskim sankcijama, kao i da će se razgovori aktuelizovati nakon promjene stava o sankcijama.

Napominjemo, u ovom momentu Crna Gore osim pomenutog, nema otvorenih drugih pregovora u cilju zaključenja FTA.

Pregovori o bilateralnim investicionim sporazumima sa trećim zemljama

U izvještajnom periodu nije bilo potpisanih novih sporazuma.

Crna Gora pregovara sporazume o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija sa sljedećim zemljama: San Marinom, Republikom Hrvatskom, Rumunijom, Bugarskom, Portugalom, Norveškom, Iranom, Alžirom, Tajlandom, Kosovom, Bosnom i Hercegovinom i Kanadom.

3.8. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira)

U izvještajnom periodu Direktor za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom nije nimalo finansijske pomoći Evropske unije i drugih donatora.

4. INDUSTRIJA

4.1 Predstavljanje od strane Komisije novih saopštenja o Uniji za inovacije i industrijskoj politici

4.2. Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapaciteti (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon posljednjeg sastanka Pododbora)

U posmatranom periodu nije bilo promjena u pogledu zakonodavstva i institucionalnih/administrativnih kapaciteta.

Aktivnosti na unaprjeđenju poslovnog ambijenta

U nastojanju Vlade Crne Gore da podigne konkurentnost za investicije na međunarodnom tržištu, posebna pažnja posvećena je i tokom 2014. godine u okviru aktivnosti Savjeta za unaprjeđenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi. Tri značajna segmenta privrednog ambijenta, koji je investitorima od značaja, jesu efikasnost administracije, troškovi administrativnih postupaka i dužina trajanja istih. Shodno tome, ovi aspekti za kreiranje povoljne klime bili su u fokusu implemeniranih mjera Savjeta.

U dijelu unaprjeđenja stanja u oblasti izdavanja građevinskih dozvola Vlada Crne Gore je u saradnji sa opštinama donijela odluku o smanjenju cijene plaćanja naknade za komunalne priključke na građevinskom zemljištu. Takođe, nastavljena je i implementacija „one stop shopa“ na lokalnom nivou.

Kao rezultat prethodnih aktivnosti Savjeta, a u nastojanju da se kreira dobra podloga za nove reforme ističu se sljedeće aktivnosti u dijelu unaprjeđenja poslovnog ambijenta: u cilju prevazilaženja problema nelikvidnosti Vlada Crne Gore usvojila je Zakon o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama; u cilju povećanja konkurentnosti ekonomije kroz proces izvršenja ugovora, Vlada Crne Gore se odlučila na radikalnu reformu izvršnog sistema uvođenjem javnih izvršitelja, čiji je status, nadležnost i organizacija javno izvršiteljske djelatnosti uređena Zakonom o javnim izvršiteljima. Implementacijom instituta javnih izvršitelja došlo je do pojednostavljenja postupka kroz efikasniji, brži i kraći postupak izvršenja, rasterećenje sudova, profesionalnije i stručnije obavljanje poslova izvršenja; u cilju unaprjeđenja poslovnog ambijenta na lokalnom nivou, Vlada je usvojila Akcioni plan za reformu lokalne samouprave za 2014. godinu, kao i Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja međuopštinske saradnje u Crnoj Gori za period 2014-2015.godine; započeta je izmjena propisa na lokalnom nivou o naknadama za komunalno opremanje građevinskog zemljišta uz nastojanje Ministarstva finansija i Ministarstva održivog razvoja i turizma da se izvrši smanjenje ovog fiskaliteta.

U dijelu regulatornih reformi, nastavljena je kontinuirana primjena Analize procjene uticaja propisa (RIA) sa ciljem kreiranja preduslova da se ne stvaraju nove barijere u propisima. S tim u vezi, od formalnog uvođenja RIA-e u crnogorski regulatorni sistem 01. januara 2012. do 31. decembra 2014. godine, Ministarstvo finansija je dalo preko 1,057 mišljenja na predloge akata i prateće obrasce Izvještaja o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, s aspekta implikacija na poslovni ambijent i uticaj na budžet države. Istovremeno, Vlada Crne Gore na predlog Savjeta usvojila je Izvještaj „Analiza efekata propisa u Crnoj Gori“, pripremljen od strane OECD/SIGMA, sa predlogom preporuka, u cilju unaprjeđenje kvaliteta regulatornog okvira i eliminisanja biznis barijera.

U dijelu implementacije preporuka „Giljotine propisa“ nastavljena je implementacija preporuka gdje je stepen realizacije, od prvog usvojenog Akcionog plana do kraja I kvartala 2015. godine, iznosio 74,62% preporuka. Realizacija određenog broja preporuka predviđenih za 2014. godinu je odložena za 2015. godinu, tako da se do kraja 2015. godine očekuje realizacija 237 preporuka, a tokom 2016. godine 99, i 2017. godine 7 preporuka.

4.3. Napredak u oblasti politike koja se tiče malih i srednjih preduzeća. Mala i srednja preduzeća – sprovođenje Akta o malim preduzećima: kratak pregled aktivnosti preduzetih u periodu od posljednjeg sastanka Pododbora, sa posebnim naglaskom na pristup malih i srednjih preduzeća kreditima i na jačanje njihovih tehnoloških kapaciteta

Politika razvoja MSP u Crnoj Gori sprovodi se u skladu sa strateškim ciljevima i mjerama definisanim Strategijom razvoja MSP 2011-2015. U cilju potpunijeg praćenja implementacije politike malih i srednjih preduzeća (MSP) i preduzetništva kroz realizaciju zadataka i aktivnosti Strategije MSP, na godišnjem nivou se pripremaju i usvajaju akcioni planovi i izvještaji o njihovoj realizaciji.

Direkcija za razvoj MSP je i nacionalni koordinator sprovođenja principa Akta o malim preduzećima – SBA, koji definiše politiku MSP u EU. U toku je procjena SME policy index-a za 2015, u skladu sa novom metodologijom koju su razvili EBRD, OECD, SEECEL i ETF. Direkcija je koordinirala i nadgledala cjelokupan proces procjene indikatora. Do sada su održane dvije radionice za procjenu indikatora vezanih za dimenzije 1-Preduzetničko učenje i 8a-Potrebne vještine za MSP, a okrugli sto za preostale dimenzije će biti održan početkom maja 2015.godine. Publikovanje Izvještaja se očekuje da bude završeno do kraja 2015.godine.

1. Poboljšanje poslovnog okruženja - Savjet za unaprjeđenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi i Ministarstvo finansija su nastavili sa mjerama na poboljšanju poslovnog okruženja za poslovanje MSP (opširnije dijelu 4.2. Aktivnosti na unaprjeđenju poslovnog ambijenta).

2. Jačanje finansijske podrške - Finansijska podrška MSP u vidu kredita i faktoringa je unaprijeđena u 2014. godini (detaljnije u dijelu Finansijska podrška sektoru MSP).

3. Jačanje konkurentnosti MSP i promocija preduzetništva

Jačanje institucionalne podrške razvoju MSP - U okviru IPA 2011 programa „*Inter-municipal development grant programme*“ odobren je grant za projekat „*Establishment of Regional Business Center and Incubator for North-East Montenegro*“ za formiranje kancelarije Regionalnog biznis centra za opštine na sjeveru CG (Berane, Rožaje, Plav, Andrijevića i Bijelo Polje), i inkubatora sa sjedištem u Beranama. Opština Berane potpisala je adendum na Ugovor o uspostavljanju RBC inkubatora sa Delegacijom Evropske Unije u Crnoj Gori čime je Ugovor produžen za 9 mjeseci. Radovi na rekonstrukciji objekta RBC i inkubatora su u završenoj fazi. Nakon finalnog uspostavljanja RBC u planu je njegovo opremanje, zapošljavanje osoblja RBC i organizovanje treninga za zaposlene.

U cilju unaprjeđenja pružanja poslovnih informacija u okviru *on line MSP portala*, urađen je pilot projekat *on line* MSP portal za opštinu Bijelo Polje. Projekat se realizuje u okviru Sporazuma o saradnji između Direkcije za razvoj MSP i Agencije S.P.R.INT i Sangro Aventino iz regije Abruzzo, Italija. Portal je postao operativan u februaru 2015. i sadrži sve potrebne informacije o opštini, bazu podataka proizvodnih preduzeća, informacije o registraciji biznisa i potrebnoj dokumentaciji, mogućnosti finansiranja, itd.

Stimulisanje konkurentnosti i izvoza MSP-internacionalizacija – urađen je Akcioni plan za 2014. godinu kao i Izvještaj o realizaciji Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou za 2014. godinu. Kako bi se unaprijedio nivo znanja i informisanost preduzeća o mogućnostima izvoza i nastupa na stranim tržištima, kontinuirano se pružaju informacije o stranim tržištima, postojećim i potencijalnim izvoznicima u okviru Tržišno informativnog sistema. Takođe u cilju unaprjeđenja znanja zaposlenih u izvozno orijentisanim preduzećima organizovani su i seminari na temu zaštite intelektualne svojine i međunarodnih standarda.

U okviru projekta IPA 2011 - Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera, tokom 2014. godine realizovano je niz aktivnosti tehničke podrške za 4 klastera (klaster proizvođača vina, maslina, pastrmke i metaloprerađivača). Projektom su organizovane obuke za klastere i predstavnike JLS, studijske posjete Sloveniji i Mađarskoj, izrađene su studije u vezi finansiranja i pravnog okvira klastera u Crnoj Gori, realizovane su marketinške aktivnosti, istraživanja, obezbijeđeno je učešće na sajmovima, promotivni materijal itd.

Programom podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine, Ministarstvo ekonomije je u 2014. godini podržalo 1 klaster sa maksimalnih 10.000 €. U toku 2015. godine, do izvještajnog perioda, raspisan je 1 Javni poziv za učešće u Programu i odobrena je jedna aplikacija.

U cilju sprovođenja Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016. godine, u toku izvještajnog perioda realizovana su 2 Javna poziva za učešće u Programu u toku 2014. godine i odobreno je 10 aplikacija. Zbog prirode predmeta podrške, privredni subjekti kojima je odobrena pomoć imaju period od 6 mjeseci za implementaciju, tako da su do sada ovaj proces završila 4 aplikanta od 10 odobrenih, a sredstva su isplaćena za 2 zahtjeva u iznosu od 5.800 € (maksimalan iznos odobrene pomoći po aplikantu je 5.000 €). U 2015. godini raspisan je 1 Javni poziv koji je još uvijek u toku.

Jačanje edukacije i savjetodavnih usluga za MSP

Direkcija za razvoj MSP je koordinator Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje u čijoj nadležnosti je i praćenje sprovođenja, evaluacija i izvještavanje o preduzetničkom učenju na svim nivoima obrazovanja, kao i praćenje ostvarivosti indikatora SBA akta vezanih za poglavlja 1 i 8.a. Direkcija je i koordinator Strategije za cjeloživotno

preduzetničko učenje 2015-2019, koja je usvojena na Vladi Crne Gore u decembru 2014. godine, a ujedno koordinira izradom godišnjih Akcionih planova i izvještaja.

Tokom 2014. godine održano je nekoliko sastanaka Partnerstva koji su se odnosili na izradu nove Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje koja je prezentirana na okruglom stolu "Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019" u okviru Javne rasprave održane u oktobru 2014. godine.

Preduzetničko učenje je uključeno u nastavni plan svih osnovnih škola kao međupredmetna oblast. Preduzetništvo se u osnovnoj školi izučava i kao izborni predmet, a urađen je i program obuke za nastavnike kako bi se osposobili da integrišu učenje za preduzetništvo u redovne nastavne aktivnosti. Nastavni predmet preduzetništvo prvi put je prošle godine uvedeno u opšte srednje obrazovanje u Crnoj Gori kao izborni predmet dok je preduzetništvo u srednjim stručnim školama zastupljeno kroz sve programe kao redovan ili kao izborni predmet. U okviru SEECEL projekta „Učenje za preduzetništvo“ od školske 2014/2015 godine uključene su 4 nove osnovne škole, 2 gimnazije i 2 neekonomska fakulteta. Tokom 2014. godine osnovano je 10 novih preduzeća za vježbu za učenike i studente.

Organizovano je I nacionalno takmičenje za najbolji Biznis plan za učenike srednjih stručnih škola i studente Ekonomskog fakulteta iz Podgorice. Na takmičenju je učestvovalo 60 učesnika. Održan je i III Nacionalni sajam preduzeća za vježbu Crne Gore na kome je učestvovalo oko 300 učenika iz 15 srednjih stručnih škola. U sklopu Evropske nedjelje malih i srednjih preduzeća-SME Week, organizovan je okrugli sto na temu „Digitalno preduzetništvo“.

Urađena je i Studija izvodljivosti za praćenje karijere svršenih studenata, i formirana međuresorna radna grupa koja će pratiti cijeli proces praćenja karijere. Urađeno je i 10 novih programa za obrazovanje odraslih.

Proširen je model pružanja usluga MSP-uvođenje mentoringa u formatu neposrednog rada sa preduzećem, rješavanja problema i planiranja budućeg poslovanja. Ukupno 13 preduzeća je primilo mentoring usluge u periodu od jula do novembra 2014.godine. U martu 2015. je započeta II faza realizacije projekta Mentoring, održani treninzi za trenere i izabrani novi mentori. Unaprijeđeno je znanje MSP u više oblasti neophodnih za poslovanje kroz obuke i treninge u okviru neformalnog obrazovanja.

Direkcija za razvoj MSP je u saradnji sa Regionalnim centrom za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Evrope-SEECEL, sprovela analizu potreba za obukom mikro i malih preduzeća, uključujući zanatlije i preduzetnike u Crnoj Gori, kao sastavni dio regionalne analize potreba za obukom u zemljama Zapadnog Balkana i Turske. Analiza se sprovodila na uzorku od 300 ispitanika sa ciljem da se prikupe sve relevantne informacije o potrebama preduzetnika za obukom, kako bi se utvrdio nivo preduzetničkih znanja i vještina i stepen ulaganja u razvoj ljudskih resursa. Rezultati će biti publikovani tokom juna 2015.godine.

Statističko praćenje i promocija MSP, žensko preduzetništvo

Više od 200 žena prošlo je kroz razne trening programe dizajnirane za postojeće i potencijalne preduzetnice, koje su organizovale Direkcija za razvoj MSP, UPCG, PKCG i dr.

Ekonomsko osnaživanje žena kao i znanje i vještine u osnivanju i poslovanju preduzeća je unaprijeđeno. Nakon sprovedenog istraživanja o potrebama za obrazovanjem i obukom u preduzećima čiji su vlasnici žene, izradjeni su kompletni trening moduli (na 3 teme iz pomenutog istraživanja) koji će biti publikovani sredinom 2015.godine i dostupni na sajtu <http://www.seecel.hr>. na jezicima 9 zemalja uključenih u SEECCEL-ov projekat. Po pitanju izrade Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020, u narednom periodu očekuje se organizovanje Javne rasprave na nacrt Strategije. U cilju dodatnih stimulacija za žene u biznisu, IRFCG je u 2014. godini za žene nosioce biznisa odobrio ukupno 71 kredit u ukupnom iznosu od 2,4 mil €. U 2015. godini IRFCG je definisao 2 programa za podršku ženama u biznisu po osnovu kojih je za prva 3 mjeseca odobreno 4 kredita u vrijednosti od 0,160 mil€. Pripadnicama ženskog pola je od strane ZZZCG, u 2014. godini, odobreno 17 kredita, za otvaranje 17 novih radnih mjesta, u iznosu od 85.000 €.

4. Podrška početnicima u biznisu – start up

U segmentu jačanja institucionalne infrastrukture za podršku započinjanja biznisa kroz razvoj mreže inkubatora, u 2014. godini je unaprijeđen postojeći kapacitet i nivo pruženih usluga u okviru BSC inkubatora Bar, dok je u slučaju Biznis inkubatora Inventivnost d.o.o., Podgorica izražen opadajući trend. BSC Bar je projektno orjentisan inkubator i 4 projekta su uspješno završena u 2014.godini, a u toku je realizacija 4 projekata u saradnji sa institucijama u zemlji i regionu. BSC Bar inkubator je i implementirao trening module za sticanje i unapređenje poslovnih vještina za početnike u biznisu, organizovao treći međunarodni poslovni susret, sajam primijenjenih umjetnosti. Preduzeća iz BSC Bara predstavljena su na B2B@AdriaFair sajmu za međunarodne poslovne susrete u Budvi, kao i na međunarodnim poslovnim susretima u Napulju.

Projekat formiranja inkubatora na sjeveru Crne Gore, u Beranama, koji je odobren u okviru „Inter-municipal development grant programme“ IPA 2011 napreduje i radovi na rekonstrukciji objekta su u završnoj fazi. Sa Delegacijom Evropske Unije u Crnoj Gori potpisano je produženje Ugovora za 9 mjeseci.

Unapređenje kvaliteta i dostupnosti finansijske podrške – IRFCG je u okviru kreditne linije za početnike u biznisu plasirao ukupno 1.2 mil € za 6 odobrenih projekata. ZZZCG realizovao 7 programa edukacije, sa kojima je obuhvaćeno 66 nezaposlenih lica, koja žele da otpočnu biznis. Odobrena su 44 kredita u iznosu od 0.260 mil €, kojima se omogućava otvaranje 52 nova radna mjesta. Finansijskom podrškom IRFCG i ZZZCG su otvorena nova preduzeća i unaprijeđeno poslovanje postojećih preduzeća, početnika u biznisu.

Unapređenje kvaliteta i dostupnosti nefinansijske podrške – Kroz program ZZZCG uspostavljena su 2 virtuelna preduzeća i obučeno je 45 polaznika. BSC Bar inkubator je

realizovao 10 radionica iz oblasti omladinskog preduzetništva i 4 praktične radionice namijenjene ženama koje žele da uđu u preduzetničke vode.

Direkcija za razvoj MSP u saradnji sa IRFCG u februaru 2015. godine, započela je realizaciju programa podrške razvoju preduzetništva kroz nefinansijsku i finansijsku podršku za osnivanje novih i unaprijeđenje rada postojećih preduzeća koja posluju do godinu dana od dana podnošenja prijave za učešće u Programu. Ukupan iznos obezbjeđenih sredstava za ovu kreditnu liniju iznosi 1,0 mil €, a maksimalni iznos kreditnih sredstava po aplikantu je do 50.000,00€. Tokom marta 2015. godine aplikanti su prošli kroz 4 modula edukacije organizovana od strane Direkcije za MSP, i u toku je proces selekcije kandidata i ocjena njihovih biznis ideja koje će se finansirati od strane obezbjeđenih sredstva IRFCG kroz ovaj Program.

Finansijska podrška sektoru MSP

Investiciono-razvojni fond Crne Gore je u 2014. godini odobrio 307 kredita ukupne vrijednosti od 71.2 mil €. Od navednog broja 28 projekata u iznosu od 29,7 mil € je iskorišćeno za faktoring finansiranje. Od ukupnog iznosa odobrenih kredita, nešto manje od 25 mil€ je obezbijeđeno iz sredstava EIB, po osnovu potpisanog Ugovora o kreditnom aranžmanu. Za prva tri mjeseca 2015. godine, odobreno je ukupno 49 kredita u iznosu od 21,1 mil €, dok je u okviru faktoring finansiranja potpisano 18 ugovora u iznosu od 15,3 mil €.

Od strane Zavoda za zapošljavanje u 2014. godini finansirana su 44 kredita, ukupne vrijednosti 0.260 mil €, namijenjenih otvaranju 52 nova radna mjesta. Od ovog broja, 35 finansiranih kredita (79,55%) su za nezaposlena lica, 8 (18,18%) za pravna lica i 1 kredit (2,27%) za preduzetničku djelatnost.

U prva tri mjeseca 2015. godine finansirana su 3 kredita, ukupne vrijednosti 15.000€, namijenjenih otvaranju 3 nova radna mjesta.

Unaprijeđenje tehnoloških kapaciteta MSP

Saglasno dinamici realizacije „INVO“ projekta, prvi Centar izvrsnosti u Crnoj Gori pod nazivom „Centar izvrsnosti u bioinformatici - BIO-ICT“, na Univerzitetu Crne Gore - Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, počeo je s radom 01. juna 2014. godine.

U Centru izvrsnosti „BIO-ICT“ zaključeni su ugovori između članova konzorcijuma od 8 partnera: Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici; Biotehničkog fakulteta u Podgorici; Instituta za biologiju mora u Kotoru; Instituta za javno zdravlje u Podgorici; Centra za teleinfrastrukture, Aalborg Univerziteta u Danskoj; Naučnoistraživačkog centra za ekološku bezbjednost iz St. Petersburga, Ruske akademije nauka; d.o.o. „Green House Jovović“ iz Danilovgrada; i d.o.o. „Cogi“ iz Kotora.

U Centru su angažovana 82 istraživača, od kojih je 15 mladih istraživača - doktoranata i 5 postdoktoranata, realizovano je zapošljavanje 10 novih izvršilaca, i zaključeni su ugovori između članova konzorcijuma od 8 partnera. Istraživanja u Centru treba da se realizuju u 6

laboratorija (4 postojeće i 2 nove). U toku je nabavka naučnoistraživačke opreme za potrebe laboratorija.

Ministarstvo nauke je u okviru "INVO" projekta, po drugom Konkursu za istraživačke grantove, prihvatilo 4 projekta. Ministarstvo nauke je 30. marta 2015. potpisalo 2 ugovora za dodjelu grantova, i to s Fakultetom za informacione tehnologije Univerziteta „Mediterran“, u vrijednosti od 325.000 € i s Biotehničkim fakultetom Univerziteta Crne Gore, u vrijednosti od 315.000 €. U toku su pregovori za 2 projekta Kliničkog centra Crne Gore.

Upisom u CRPS Inovaciono preduzetnički centar „Tehnopolis“ počeo je s radom, 11. septembra 2014.godine. Skupština Opštine Nikšić, 30. oktobra 2014. donijela je Odluku o oslobađanju Ministarstva nauke naknade po osnovu komunalnog opremanja građevinskog zemljišta, za rekonstrukciju Doma Vojske u Nikšiću za potrebe "Tehnopolis"-a, koja predstavlja učešće Opštine Nikšić u njegovom finansiranju.

U okviru EUREKA programa, timovi iz Crne Gore učestvuju u tri EUREKA projekta, i to kompanije: „13. jul Plantaže“ i „MG- Soft“ u periodu 2012-2014. Ministarstvo će u 2015. godini sufinansirati projekte istraživačkih ustanova iz Crne Gore, koji se odnose na učešće ovih ustanova u svojstvu koordinatora ili partnera na EUREKA projektima u ukupnom iznosu od 60.000 €.

Pored navedenih aktivnosti, Crna Gora podstiče i promovise saradnju naučno-istraživačke zajednice sa privredom i povećanje inovativnosti u istraživanjima i kroz konkurse Ministarstva nauke za sufinansiranje naučno-istraživačke djelatnosti, koji uključuju sufinansiranje patenata, kao i konkurse za sufinansiranje nacionalnih naučno-istraživačkih projekata, sa posebnim fokusom na primijenjena i razvojna istraživanja i razvoj inovativnosti.

Realizovane su promotivne aktivnosti na jačanju svijesti o istraživanju i razvoju u okviru manifestacije "Otvoreni dani nauke".

4.4. Industrijska politika

U skladu sa Strategijom razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014-2018, u martu 2015. god. usvojen je višegodišnji okvirni Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014-2018, uz Akcioni plan za 2015. godinu. Istim je predviđena realizacija kreditnih linija za podsticaj prerađivačke industrije, pokretanje pilot projekta izrade vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća u prerađivačkoj industriji, tehnička podrška razvoju klastera u oblasti prerađivačke industrije i u oblasti proizvodnje hrane, podsticanje investicija i konkurentnosti industrije u cilju povećanja broja zaposlenih, kao i sprovođenje aktivnosti definisanih u nekoliko Vladinih programa.

IPA projekat za pružanje ekspertske podrške u kreiranju Industrijske politike Crne Gore započeo je sa realizacijom u oktobru 2014. godine. Imajući u vidu kompleksnost cijelog procesa razvoja proaktivne, integrisane industrijske politike i koordinaciju brojnih politika,

formiran je međuresorski Radni tim za koordinaciju izrade i implementacije Industrijske politike CG do 2020. godine, koji koordinira cijelim procesom dok je za upravljanje projektom i utvrđenim aktivnostima zaduženo Ministarstvo ekonomije.

Ključne aktivnosti koje su sprovedene u prethodnom periodu obuhvatile su:

- pripremu analize strateških politika koje imaju ključni uticaj na proces kreiranja i implementacije Industrijske politike Crne Gore,
- pripremu sažetka ključnih elemenata industrijske politike EU sa posebnim osvrtom na pravne karakteristike industrijske politike EU, vezu sa strategijom Evropa 2020, relevantnost EU finansijskih instrumenata i programa i drugo,
- procjenu postojećih mjera i programa kao i postojećih donatorskih inicijativa, relevantnih za Industrijsku politiku,
- formiranje međuresorskog Radnog tima za koordinaciju izrade i implementacije Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine,
- pripremu i usvajanje prve Radne verzije Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine,
- aktivnosti na izradi radne verzije okvirnog višegodišnjeg Akcionog plana,
- započete inicijalne javne konsultacije sa predstavnicima privatnog sektora, naučno istraživačkih institucija i drugih zainteresovanih strana.

4.5. Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća COSME 2014-2020 – najnoviji podaci o učešću Crne Gore u ovom programu (tačka o kojoj se neće voditi diskusija)

Nastavljeno je sa realizacijom projekta Evropska mreža preduzetništva (EEN). Aktivnosti Evropskog centra za informacije i inovacije – EIICM, sa Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća, liderom konzorcijuma, obuhvatile su promotivne aktivnosti niza događaja na međunarodnim sajmovima, konferencijama, poslovnim susretima kojima je pružena podrška nastupu brojnih crnogorskih kompanija, omogućeno lakše pronalaženje poslovnih partnera, informisanje o uslovima i kriterijumima apliciranja za finansiranje iz evropskih fondova i dr.

U okviru COSME programa, u januaru 2015.god.na drugom pozivu predata je nova aplikacija za EEN projekat, koja obuhvata Implementacionu strategiju 2015-2020, kao i preliminarni Radni program 2015/2016. Projekat je odobren početkom aprila, i započeta je procedura oko potpisivanja FPA za period od 6 godina. Poslije potpisivanja FPA, EASME odobrava budžet koji će sa preliminarnom verzijom Radnog programa činiti finalnu verziju Radnog Programa 2015/2016, nakon čega slijedi potpisivanje SGA za period 2015-2016.

U okviru programa Erasmus za mlade preduzetnike, Privredna komora Crne Gore je u konzorcijumu sa ino-partnerima projektom "YOU ENTER IN EUROPE 2" pristupila realizaciji sedmog ciklusa Erasmus programa za mlade preduzetnike. Lider partner je iz Italije, dok su pored Privredne komore u konzorcijumu i partneri iz Grčke, Slovenije, Hrvatske i Španije.

U okviru projekta „Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz uvođenje klastera“ i COSME programa, pripremljena je i predata aplikacija za poziv „Cluster

Go International“. Predlog projekta pripremljen je u partnerstvu Crne Gore, Hrvatske, Italije i Slovenije, sa lider partnerom iz Italije. Rezultati evaluacije Projektnog predloga očekuju se u junu 2015.

Dodatno, predata je aplikacija za projekat MONTENEGRO 55+ “Development of senior-friendly quality criteria in order to increase senior tourists travels to Montenegro in low and middle season” u okviru COSME poziva za unaprjeđenje međunarodnih mogućnosti u turizmu. Vodeći partner je Fakultet za turizam iz Kotora dok je Nacionalna turistička organizacija CG partner u projektu uz još nekoliko domaćih i ino-partnera.

4.6. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira) – dato tabelarnim pregledom (Aneks 1)

4.7. TURIZAM: Napredak u politici u oblasti turizma, Zakonodavni napredak, Strategija razvoja turizma

I. Napredak u politici u oblasti turizma (Recent Development in Tourism policy)

Tokom 2014. godine Crnu Goru je posjetilo 1.517.376 turista i ostvareno je 9.553.783 noćenja, (1,70% više turista odnosno 1,51% više noćenja u odnosu na 2013.godinu). Procijenjeno je da su prihodi od turizma ostvareni tokom 2014. godine iznosili su 728,8 mil. € (1,08% više u odnosu na 2013. godinu.)

Od 2003.godine počela je saradnja sa Svjetskim savjetom za putovanja i turizam (WTTC) i Oxford (Forecasting Ltd) Institutom za predviđanja i prognoze, u cilju izrade godišnjih izvještaja o satelitskom obračunu turističkih efekata turizma na privredu Crne Gore. Prema izvodu iz Izvještaja direktan doprinos turizma u 2014.godini iznosio je 348,4 miliona € (9,5% ukupnog BDP), a očekuje se da će 2025.godine dostići 769,5 miliona € (14,8% ukupnog BDP). Direktno je generisano 15.000 radnih mjesta (8,6% ukupne zaposlenosti), a ukupno (direktno i indirektno) 32.000 radnih mjesta (18,5%). Investicije u turizam i putovanja su dostigle 234,9 mil. € (30,1% ukupnih investicija), a predviđa se da će u 2025.godini dostići 594,8 miliona € (53,2% ukupnih investicija). Svjetski savjet za putovanja i turizam rangira Crnu Goru na **7. mjestu prema prognozi brzine rasta u 2015. godini i 3. mjestu prema dugoročnoj prognozi rasta (2015-2025).**

II. Zakonodavni napredak

U periodu jun 2014. – april 2015.godine, donešeni su sljedeći zakonski i podzakonski akti:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu („Službeni list Crne Gore, br.31/14“)
- Uredba o izmjeni Uredbe o obliku, sadržaju, načinu vođenja i upotrebe jedinstvene evidencije turističkog prometa („Službeni list Crne Gore, br.38/14“)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama („Službeni list Crne Gore, br.45/14“)

- Uredba o načinu i bližim kriterijumima za utvrđivanje naknade za uspostavljeno pravo službenosti na nepokretnostima na skijaškom području („Službeni list Crne Gore, br.47/14“)
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o minimalno-tehničkim uslovima u pogledu opreme i uređenja poslovnica turističkih agencija i načinu utvrđivanja ispunjenosti tih uslova („Službeni list Crne Gore, br.58/14“)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Službeni list Crne Gore, br. 8/15“)
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o turističkim lokalitetima na kojima važi poseban režim rada turističkih vodiča („Službeni list Crne Gore, br.17/15“)

Predstavnik ovog Ministarstva je član Radne grupe za izradu predloga Zakona o uslugama, čiji nacrt je 20.aprila o.g. stavljen na javnu raspravu, a u toku je i izrada Akcionog plana za postupak usklađivanja zakonodavstva iz oblasti turizma sa odredbama Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu (2006/123/EEC). Predstavnik ministarstva je član Podgrupe – DOMEN 3 „Poslovna statistika i cijene“ za pregovaračko Poglavlje 18 – Statistika. U toku su i aktivnosti na transponovanju odredbi Direktive 90/314/EEZ (paket putovanja, paket vikendi I paket ture) i Direktiva 2008/122/EZ (pojedini aspekti ugovora o vremenski podijeljenom korišćenju-timeshare, dugotrajnom turističkom proizvodu, preprodaji i razmjeni) u nacionalno zakonodavstvo u oblasti turizma.

III. Strategija održivog razvoja turizma Crne Gore do 2020. Godine

- Shodno vodećim smjernicama Strategije razvoja turizma Crne Gore do 2020.godine i Agende reformi u oblasti turizma posebna pažnja se posvećuje pitanjima unapređenja dostupnosti destinacije, podsticajima za jačanje hotelskih kapaciteta, te diverzifikaciji turističkog proizvoda.
- Posebno želimo napomenuti značaj **Jedinstvene evidencija turističkog prometa (JETP)**
- donošenjem Uredbe o jedinstvenoj evidenciji turističkog prometa stvoren je pravni osnov za evidenciju turističkog prometa kod pružaoca usluga smještaja u objektima registrovanim za pružanje usluga smještaja, kao i u lukama nautičkog turizma-marinama i plovnim objektima za smještaj. Zakonom o turizmu uspostavljen je **Centralni turistički registar (CTR)** kao elektronska baza podataka o pružaocima usluga u turizmu, a nadogradnjom softverskog sistema CTR-a stvoren je preduslov za povezivanje sa JETP. Cilj postojanja JETP je praćenje turističkog prometa, smanjenje sive ekonomije, povećanje prihoda od turizma i povezanih usluga, ali i korišćenje podataka u statističke svrhe.

3.1. Unapređenje dostupnosti destinacije

- Uspješno se već treću godinu zaredom realizuje saradnja sa niskobudžetnom avio-kompanijom Ryanair na letovima ka Briselu i Londonu. Kontinuirano se vode pregovori sa drugim niskobudžetnim i čarter avio-kompanijama.
- U decembru 2014.godine je organizovana prva nautička konferencija u Crnoj Gori - **„Montenegro nautical tourism 2014 conference, ključni zaključci** odnose se na neophodnost revidovanja zakonodavnog okvira i uprošćavanje procedura. U toku su i

pripremane aktivnosti na izradi „**Studije izvodljivosti razvoja Bara kao kruzing destinacije**“. Predstavници Ministarstva održivog razvoja i turizma i Nacionalne turističke organizacije su bili panelisti **Adriatic Sea Forum**a posvećenog nautičkom turizmu, koji je održan 23 i 24. aprila o.g u Dubrovniku i okupio je predstavnike 7 država, 25 regiona i 150 destinacija na Jadranu

3.2. Projekti koji se realizuju u cilju diverzifikacije turističke ponude

- **Razvoj panoramskih puteva** - Koncept razvoja ovog proizvoda je takav da panoramski putevi trebaju biti platforma za povezivanje raznovrsnih turističkih atrakcija i usluga. **Hiking & Biking** - Projekat se realizuje sa nadležnim savezima u cilju markacije, uređenja i održavanja nacionalne mreže planinarskih staza, a postavljena je signalizacija i sigurnosna oprema na oko 200 km novih biciklističkih staza. **Razvoj staza za hodanje na krpljama** - osmišljena, markirana i postavljena signalizacija na stazi za hodanje na krpljama Crno jezero-Ski centar Savin Kuk-Crno jezero. Projektom su definisane i staze u dvanaest opština koje će biti dalje uređivane. **Koncept razvoja tematskih staza u nacionalnim parkovima** - cilj projekta je privlačenje većeg broja turista u nacionalne parkove. U pripremi je **Studija o mogućnostima razvoja sportskog turizma u Crnoj Gori**, a rok završetka je 2015.godina.

3.3. Podsticaji za razvoj hotelijerstva

U prethodnom periodu je uspješno realizovan niz mjera koje su u smislu povećanja kompetitivnosti u privlačenju investicija imale pozitivne implikacije u turističkom sektoru:

- Kompletirana je planska dokumentacija koja omogućava gradnju 130 hotela kategorije 4 i 5*;
- Izmjenama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata (jul 2013. godine), ukinuta je obaveza plaćanja komunalnih doprinosa za gradnju hotela kategorije 4 i 5*;
- Izmjenama Zakona o porezu na nepokretnosti uvedena je progresivna stopa oporezivanja koja omogućava veće poresko opterećenje hotelskih objekata sa 3* ukoliko se oni nalaze u prioritetnim zonama. Predviđena je i mogućnost poreskog opterećenja neizgrađenog građevinskog zemljišta;
- Izmjenama Zakona o porezu na nepokretnosti predviđeno je smanjenje godišnjeg poreza na nepokretnost do 30 % za hotele sa 4* i do 70% za hotele sa 5*;
- Izmjenama Zakona o porezu na dodatu vrijednost ukinuta je obaveza plaćanja uvoznog PDV-a za isporuku proizvoda i usluga za gradnju hotela kategorije 5* i više zvjezdica;

Usvojena je Uredba o pretvaranju stambenih u ugostiteljsko-turističke jedinice.

3.4. Međunarodna saradnja u funkciji unapređenja turizma

- Izrađene tri značajne analize - „**Analiza uticaja poreza na dodatu vrijednost na turističko tržište Crne Gore**“, „**Uticaj sankcija prema Rusiji na tržište nekretnina i turističko tržište Crne Gore**“ i „**Smjernice za upravljanje razvojem smještajnih kapaciteta**“, a sve u cilju preispitivanja modela podsticaja unapređenju turističkog proizvoda u cjelini.

- 25. jula 2014 godine potpisan je **Protokol o saradnji u oblasti pružanja usluga raftinga kao turističke djelatnosti** između Crne Gore i BiH. Ciljevi Protokola su unapređenje usluge raftinga na rijeci Tari kao turističke djelatnosti, smanjenje o sive ekonomije, jačanje saradnje u oblasti pružanja usluga raftinga, smanjenje biznis barijera.

- U julu 2014. godine potpisan je **Memorandum o razumijevanju između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih nacija**. U saradnji sa UNWTO priprema se II Konferencija o upravljanju destinacijom na Mediteranu sa temom „**Kvalitet - ključ uspjeha destinacija na Mediteranu**“ u periodu 22-24 jun 2015.godine.

- **9. Strateški forum Bled 2014.** - Učešće na panelu „Snaga turizma“ sa primarnim zaključkom da će se unapređenjem međusobne saradnje izgraditi povjerenje prema regionu kao sigurnoj i stabilnoj destinaciji što će stvoriti uslove za priliv novih stranih investicija, rast i razvoj regiona u cjelini i unaprijediti uslove života građana.

- U periodu jun 2014-april 2015.godine održana su dva sastanka **Ekspertske grupe za turizam za Jugo-Istočnu Evropu**, a sa ciljem utvrđivanja izazova sa kojima se suočava sektor turizma i definisanja preporuka za razvojne politike radi poboljšanja konkurentnosti turizma u JIE. Krajem 2014. godine, u Briselu je usvojena **Strategija Evropske unije za jadransko-jonski region sa Akcionim planom**, a u okviru koje su definisane prioritetne aktivnosti u dijelu „održivi turizam“. Formirana je **Tematska nadzorna grupa jadransko-jonskog regiona**, u kojem imamo predstavnika, a pored njega i predstavnici relevantnih institucija iz jadransko-jonskog regiona i Evropske komisije. **Inicijativa “16+1”** - Predstavnici država Centralne i Istočne Evrope, CEEC i predsjednik Kineske turističke administracije (CNTA) su 26.marta o.g. proglasili 2015 za godinu promocije turizma u okviru Inicijative **Inicijativa “16+1**, a cilj je da se broj kineskih turista u regionu poveća za 50% do 2018.godine. NTOCG je član i učestvuje u radu radnih tijela **Evropske Komisije za turizam i putovanja (ETC)** uz praćenje istraživanja koje ETC sprovodi.

3.5. Promocija destinacije

Posebno napominjemo značaj promotivne kampanje „Experience Wild Beauty“ koja se emituje posredstvom CNN-a i realizuje on-line na www.cnn.com, a značajna je radi unapređenja imidža i boljeg pozicioniranja Crne Gore kao turističke destinacije, ali i zbog promocije poslovnog ambijenta za privlačenje novih investicija.

5. OPOREZIVANJE

5.1. Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapaciteti (najnovije informacije o napretku ostvarenom nakon posljednjeg sastanka Pododbora)

U izvještajnom periodu usvojeni su sljedeći poreski propisi:

- **Zakon o porezu na ugljovodonike** („Sl. list CG“, broj 31/14),
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica** („Sl.list CG“, broj 34/14)
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona akcizama** (“Sl. list CG”, broj 45/14),
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama** („Sl.list CG“, broj 45/14),
- **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica** (“Sl. list Crne Gore”, broj 60/14),

- **Zakon o porezu na kafu** ("Sl. list CG", broj 8/15),
- **Zakon o izmjeni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** ("Sl. list CG", broj 8/15),
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji** ("Službeni list CG", broj 8/15),
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona porezu na dodatu vrijednost** ("Službeni list CG", broj 9/15),
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti** ("Službeni list CG", broj 9/15),
- **Zakon o izmjenama Zakona o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja** ("Sl. list Crne Gore", broj 9/15),
- **Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Austrije o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu** ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 03/15),
- **Uredba o upotrebi poreske registar kase** („Službeni list CG“, broj 31/14),
- **Uredba o načinu i postupku vršenja kontrole izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama** („Sl.list CG“, broj 36/14),
- **Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića kontrolnim akciznim markicama** ("Službeni list CG", broj 58/14),
- **Uredba o odloženom plaćanju carinskog duga** ("Službeni list CG", broj 58/14),
- **Pravilnik o dopuni pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** („Sl.list CG“ br. 49/14, 1/15 i 2/15),
- **Pravilnik o usklađivanju iznosa najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za 2014. godinu** („Sl.list CG“ br. 51/14),
- **Pravilnik o bližem postupku izvoza duvanskih proizvoda** („Službeni list Crne Gore“, broj 51/14),
- **Pravilnik o načinu i uslovima povraćaja akcize na mineralna ulja** („Službeni list Crne Gore“, broj 56/14),
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o primjeni Zakona o akcizama** („Službeni list Crne Gore“, broj 59/14),
- **Pravilnik o izmjenama pravilnika o obliku i sadržini godišnje prijave za obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica** („Sl.list CG“ br. 17/15), -
- **Pravilnik o postupku oslobađanja od plaćanja poreskih i carinskih obaveza za izvođenje radova na izgradnji autoputa Bar–Boljare** ("Sl. list Crne Gore", br. 3/15 i 13/15),
- **Pravilnik o obliku i sadržini prijave, izjave i izvještaja koji se podnose u postupku oporezivanja kafe i vrsti i visini instrumenata obezbjeđenja** ("Sl. list Crne Gore", broj 13/15),
- **Pravilnik o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga** ("Sl. list Crne Gore", 17/15),
- **Pravilnik o obliku i sadržini prijave, izjave i izvještaja koji se podnose u postupku oporezivanja kafe i vrsti i visini instrumenata obezbjeđenja** ("Sl. list Crne Gore", broj 13/15).

- **Uputstvo o izmjeni uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja** ("Sl. list Crne Gore", br. 2/15 i 9/15).

- **Zakonom o porezu na ugljovodonike** se uvodi novi fiskalitet i kreira politika oporezivanja dobiti od obavljanja upstream operacija koje se odnose na: vađenje ugljovodonika (nafte, gasa i dr.) iz ležišta, izgradnju, korišćenje postrojenja i prateće opreme za potrebe proizvodnje i isporuke ugljovodonika, transport nafte i gasa i druge aktivnosti povezane sa upstream operacijama. Stopa poreza na ugljovodonike iznosi 54%.

- **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica**, u primjeni od avgusta 2014. godine bliže je definisan pojam upotrebljivanog motornog vozila, plovnog objekta, vazduhoplova i letilice, radi postizanja adekvatnog poreskog tretmana prometa ovih vozila, odnosno objekata i razgraničenja u pogledu obaveze plaćanja PDV-a, odnosno poreza na promet.

- **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona akcizama**, koji je u primjeni od 1. oktobra 2014. godine, izvršena je dalja harmonizacija akcizne politike sa evropskim zakonodavstvom posebno u dijelu oporezivanja cigareta. Navedenim izmjenama, u cilju postepenog povećanja visine akcize na cigarete uveden je „akcizni kalendar« za period od 2014-2019. godine. Takođe, navedenim izmjenama izvršeno je usklađivanje kod oporezivanja energenata uvođenjem biogoriva u akcizni sistem Crne Gore i povećanje visine akcize za tečni naftni gas koji se koristi kao motorno gorivo, sa 123,5 Eura na 1000 kilograma na 125 Eura na 1000 kilograma. Značajna novina je da od 1. januara 2015. godine postupak kontrole obračunavanja i plaćanja akcize umjesto poreskog vrši carinski organ.

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama** je u primjeni od 1. novembra 2014. godine. Navedenim zakonom izvršeno je smanjenje visine i proširenje osnova za plaćanje taksene obaveze za spise i radnje koje se preduzimaju od strane pojedinih organa, a koje nijesu bile obuhvaćene postojećom Tarifom za administrativne takse. Takođe, propisane su olakšice i oslobođenja od plaćanja takse za pojedine kategorije lica za spise i radnje koje se preduzimaju u postupcima za zaštitu intelektualne svojine kao i usklađivanje visine važećih administrativnih taksa u ovoj oblasti.

- **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica** koji je u primjeni od 1. januara 2015. godine, je produženo važenje više stope za lična primanja u bruto iznosu iznad 720 eura, stim da za 2015. godinu poreska stopa iznosi 13%. Izmjenama Zakona je i uvedeno oporezivanje prihoda od igara na sreću po stopi od 15%.

- **Zakon o porezu na kafu** je u primjeni od 28. februara 2015. godine, i tim zakonom je uvedena je obaveza plaćanja poreza na kafu kod proizvodnje i prilikom uvoza. Navedenim zakonom se obezbjeđuje kontinuitet prihoda po ovom osnovu imajući u vidu da su odredbe kojima se kafa oporezivala kao akcizni proizvod, ukinute od 1. januara 2015. godine.

- **Zakon o izmjeni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl. list CG", broj 8/15), je u primjeni od 28. februara 2015. godine. Navedenim zakonom vrši se povećanje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje za poslodavce, preduzetnike i druga lica koja su dužna da plaćaju ovaj doprinos za 0,5%.**

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji** ("Službeni list CG", broj 8/15), je u primjeni od 28. februara 2015. godine. Navedenim zakonom u cilju poboljšanja naplate poreza i drugih dažbina, vrši se unaprjeđenje mehanizama prinudne naplate poreza u slučaju kada poreski obveznik ne izmiruje poreske obaveze, a kao novi instrument obezbjeđenja naplate poreza uvodi se fiducijarni prenos prava svojine na imovini poreskog dužnika. Takođe, detaljnije se razrađuju mjere inspekcijskog nadzora i pooštava kaznena politika kroz povećanje iznosa novčanih kazni za učinjene poreske prekršaje, kojim će se postići efikasnija borba protiv sive ekonomije.

Proširena su ovlašćenja poreskih inspektora u dijelu preduzimanja istražnih radnji po nalogu tužioca, kao i mogućnost da se te istražne radnje preduzimaju bez naloga za kontrolu. Uspostavljanjem sistema vršenja unutrašnje kontrole rada i ponašanja poreskih službenika i namještenika u vezi sa radom u cilju sprječavanja korupcije službenika u vršenju službenih poslova ostvariće se značajan napredak u efikasnijem radu poreskog organa.

Od 1. januara 2016.godine uvodi se instrument za sprječavanje korupcije (obaveza podnošenja izvještaja o imovini za poreskog inspektora i ovlašćenog službenika koji vodi istražni postupak), čime će se obezbjediti uslovi za kontinuirano praćenje rada poreskih inspektora i suzbijanje eventualnih zloupotreba u vršenju službene dužnosti.

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona porezu na dodatu vrijednost** je u primjeni od 14. aprila 2015. godine. Navedenim zakonom je predviđena nulta stopa na isporuku proizvoda i usluga za gradnju i opremanje ugostiteljskog objekta kategorije sa pet i više zvjezdica, energetskog objekta za proizvodnju električne energije instalisane snage veće od 10 MW i kapaciteta za proizvodnju prehrambenih proizvoda razvrstanih u okviru sektora C grupa 10 Zakona o klasifikaciji djelatnosti, čija investiciona vrijednost prelazi 500.000 eura, kao i isporuke proizvoda, odnosno usluga koja se vrši u skladu sa ugovorom o kreditu, odnosno zajmu, zaključenim između Crne Gore i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države ili treće strane u kojem se Crna Gora pojavljuje kao garant, u dijelu koji se finansira dobijenim novčanim sredstvima, ako je tim ugovorom predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza.

- **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti** stvaraju se pretpostavke za povećanje prihoda od poreza na nepokretnosti, prije svega kroz povećanje donjeg limita za oporezivanje (sa 0,10% na 0,25%), proširenjem baze za oporezivanje, kao i uvođenjem sankcija za prekršioce Zakona.

- **Zakon o izmjenama Zakona o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja,** je u primjeni od 4. aprila 2015. godine. Navedenim zakonom predviđeno je da se zakonske

odredbe koje se odnose na plaćanje taksi na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima za period organizovanja kulturno zabavnog programa na otvorenom i zatvorenom prostoru, primjenjuju do 1. januara 2017. godine.

- **Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Austrije o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu** ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 03/15), ima za cilj eliminisanje dvostrukog oporezivanja dohotka rezidenata, obezbjeđenje fiskalne i pravne sigurnosti, osiguranje pozitivnog dejstva poreskih olakšica radi stimulisanja ulaganja, generalna primjena načela jednakog poreskog tretmana fizičkih i pravnih lica kao i unapređenje saradnje poreskih organa.

- **Uredbom o upotrebi poreske registar kase** se na adekvatan način uređuje evidentiranja prometa preko poreske kase, posebno u dijelu preciznog definisanja ovlašćenja svih učesnika u postupku i stvara adekvatan pravni osnov kojim se na cjelovit način uređuje predmetna materija.

- **Uredbom o načinu i postupku vršenja kontrole izmirenja novčanih obaveza u komercijalnim transakcijama** uređen je način i postupak vršenja nadzora nad sprovođenjem Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza, u komercijalnim transakcijama između privrednih subjekata, odnosno između privrednih subjekata i javnog sektora.

- **Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića kontrolnim akciznim markicama** izvršeno je pravno tehničko usklađivanje važeće uredbe sa odredbama Zakona o akcizama, u dijelu koji se odnosi na prenošenje nadležnosti sa poreskog na carinski organ kod prometa akciznih proizvoda.

- **Uredbom o odloženom plaćanju carinskog duga** omogućeno je odloženo plaćanje carinskog duga (carine i poreza na dodatu vrijednost) nastalog pri uvozu proizvoda, na rok od 30 dana od dana prihvatanja carinske deklaracije, do 31. decembra 2015. godine.

- **Pravilnikom o usklađivanju iznosa najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za 2014. godinu** propisuje se iznos najviše osnovice za plaćanje doprinosa za obavezno socijalno osiguranje.

- **Pravilnikom o bližem postupku izvoza duvanskih proizvoda** („Službeni list Crne Gore“, broj 51/14), brisana je odredba kojom je bilo propisano da nadležni carinski organ, kopiju potvrde kojom se dokazuje nepostojanje obaveze obilježavanja duvanskih proizvoda posebnom izvoznom markicom dostavlja nadležnom poreskom organu, imajući u vidu da cjelokupni postupak kontrole obračunavanja i plaćanja akcize od 1. januara 2015. godine, umjesto poreskog vrši carinski organ.

- **Pravilnikom o načinu i uslovima povraćaja akcize na mineralna ulja** propisani su način i uslovi povraćaja cjelokupne akcize na mineralna ulja koja se upotrebljavaju za

pogon poljoprivredne, šumske mehanizacije (uključujući i traktore) i mehanizacije za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima.

- **Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o primjeni Zakona o akcizama** propisani su uslovi i način povraćaja dijela plaćene akcize prilikom nabavke gasnih ulja – eurodizela, koji se koristi u industrijske i komercijalne svrhe. Takođe, predmetnim pravilnikom izvršeno je i pravno-tehničko usaglašavanje sa Zakonom o akcizama kojim je izvršeno prenošenje nadležnosti kod postupka kontrole i naplate akcize, sa poreskog na carinski organ.

- **Pravilnikom o dopuni pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje** se vrše dopune šifrnika osnova za obračun sa novim šiframa koje se odnose na evidenciju dohotka fizičkih lica.

- **Pravilnikom o izmjenama pravilnika o obliku i sadržini godišnje prijave za obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica** vrši se upodobljavanje pravilnika sa izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

- **Pravilnikom o postupku oslobađanja od plaćanja poreskih i carinskih obaveza za izvođenje radova na izgradnji autoputa Bar-Boljare** uređuje se način i postupak ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja poreza na dodatnu vrijednost, poreza na dohodak fizičkih lica, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, poreza na dobit pravnih lica i carina izvođača radova koji je angažovan na izgradnji autoputa Bar-Boljare.

- **Pravilnikom o obliku i sadržini prijave, izjave i izvještaja koji se podnose u postupku oporezivanja kafe i vrsti i visini instrumenata obezbjeđenja** uređuju se oblik i sadržina prijave, način prijavljivanja u registar obveznika poreza na kafu, postupak utvrđivanja visine i vrste instrumenata osiguranja plaćanja poreza na kafu, oblik i sadržina izjave primaoca o daljem korišćenju kafe, vrsta i visina rashoda na koji se ne plaća porez na kafu, oblik i sadržina poreske prijave obračuna poreza na kafu, prijave za registraciju obveznika poreza na kafu kao i oblik i sadržina mjesečnog izvještaja obračuna poreza na kafu.

- **Pravilnikom o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatnu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga** bliže se uređuju uslovi, način i postupak ostvarivanja prava na oslobođenja plaćanja poreza na dodatnu vrijednost na isporuku proizvoda, odnosno usluga, za gradnju i opremanje ugostiteljskog objekta, energetskog objekta za proizvodnju električne energije i kapaciteta za proizvodnju prehrambenih proizvoda, koja se vrši u skladu sa ugovorom o kreditu, odnosno zajmu.

- **Uputstvom o izmjeni uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja** se vrše izmjene postojećeg uputstva usled izmjena Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Institucionalni/administrativni kapaciteti

- Urađena je draft verzija **ICT Strategije 2015-2019**.

- Donijeta je **Poslovna Strategija Poreske uprave 2014-2019**.

- Urađena finalna **primopredaja IT sistema** koji si odnosi na akcize (PU - **Uprava Carina**, završni račun kao preduslov).

-U toku je završna faza izrade Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija –Poreske uprave Organa u sastavu.

- Projekat **novog poreskog knjigovodstva** (zamjena postojećeg knjigovodstvenog modula UCG (Objedinjena naplata) - zakonska regulativa od 01.01.2011.) je završen i podsistem je pušten u produkciju (22.09.2014.). Novi podsistem će predstavljati jezgro budućeg IS Poreske uprave i implementacijom ovog sistema su se stvoriti uslovi za dalju integraciju podsistema i kreiranje jednog knjigovodstvenog modula. Neke od aktivnosti na projektu:

- Analiza ponašanja postojeće aplikacije u produkcionom sistemu (reverzibilni inženjering).
- Razvoj novog knjigovodstvenog modula (IT PU)
- Migracija sistema.
- Testiranje.
- Pojačana podrška nakon puštanja sistema u produkciju.

- Projekat **Interoperabilnost – automatska razmjena podataka** između Poreske uprave drugih institucija (**G2G, G2X**):

- **Urađena je sveobuhvatna analiza i dokumentovanje sistema u dijelu interoperabilnosti**

- **Napravljen je obrazac za specifikaciju podataka o razmjeni sa institucijama i sistematizovani su zahtjevi**

- **Kreiran je prijedlog arhitekture rješenja interoperabilnosti na osnovu kojeg je implementiran sistem**

- **Ostale aktivnosti: memorandumi, razmjena podataka u okviru jedinstvenog IS-a državnih organa i implementacija Zakona o eUpravi, Elektronski kartoni i uniformnost metoda** (više institucija konzumira iste metode/servise), **digitalno potpisivanje** i integracija sa postojećim sistemom za autorizaciju i autentifikaciju.

U toku je testiranje od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja (za potrebe projekta „Socijalni karton“) i Ministarstva unutrašnjih poslova („Prinudna naplata“).

- **Elektronski karton fizičkog lica (podaci o osiguranju i prihodima; GetInsurances, GetPersonallIncomes).**

- Podsistem **CRPS** je pušten u produkcionu rad 18.12.2014. Neki od ispunjenih ciljeva projekta:

- CRPS kao **sastavni dio IS Poreske uprave** i preuzimanje kontrole nad sistemom. Koristi se **postojeća bazna instanca**.
- **Elektronski karton privrednih subjekata**. Sve promjene se vide na jednom mjestu i u realnom vremenu, uključujući strukturirane i nestruktuirane podatke.
- **Skeniranje dokumentacije** u postupku, u realnom vremenu.
- Implementacija **Web portala i interne aplikacije** (instalacija, obuka, testiranje, dokumentacija).
- Implementacija servisa za **automatsku razmjenu podataka** sa drugim IS-ima i institucijama.
- Lakoća korišćenja – User Friendly i kvalitetan izvještajni sistem i različite rekapitulacije.
- **Migracija** i čišćenje podataka (potpunost i konzistentnost).

- U toku je projekat koji se odnosi na konsolidaciju, optimizaciju i virtuelizaciju hardverske infrastrukture. Ovim projektom će biti realizovan podprojekat koji se odnosi na **Disaster Recovery** lokaciju. . Novo okruženje predstavlja buduće produkciono okruženje.

-**FATCA-priprema projekta**. Započeta je priprema projekta (Foreign Account Tax Compliance Act) i buduće, zahtijevano prilagođenje IS PU.

- **Pojekat IPA 2014** “Jačanje administrativnih kapaciteta Poreske uprave“ u cilju potpunog ispunjavanja EU zahtjeva u oblasti oporezivanja, počeo postupak izrade tenderske dokumentacije (Izrada Projektnog zadatka, TOR-a).

- **FISCALIS 2020** - Potpisan Sporazum između Evropske Unije i Crne Gore za učešće Crne Gore u Programu Fiscalis.

5.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira) - dato tabelarnim pregledom (Aneks 1).

6. CARINSKA UNIJA

6.1. Zakonodavstvo i institucionalni/administrativni kapaciteti

6.1.1. Usklađivanje zakonodavstva

Uredba o Carinskoj tarifi za 2015. godinu ("Sl. list CG", br. 60/14) primjenjuje se od 1. januara 2015. godine. Osnovne izmjene u Carinskoj tarifi odnose se na smanjenje carinskih stopa u skladu sa dinamikom propisanom Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i izmjenu nomenklature u cilju usaglašavanja sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 26. marta 2015. godine je usvojila **Uredbu o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine**, kojom je izvršeno usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti carinskih povlastica sa relevantnim propisima Evropske unije.

Ministarstvom finansija je u saradnji sa Upravom carina pripremilo izmjene i dopune Uredbe za sprovođenje Carinskog zakona, u cilju daljeg usklađivanja s odredbama Uredbe Evropske komisije br. 2454/93 o utvrđivanju odredbi za sprovođenje Uredbe Savjeta br. 2913/92 o Carinskom zakoniku Zajednice, u dijelu koji se odnosi na uslove koje treba da ispuni privredni subjekt da bi mogao da koristi pojednostavljene postupke. Takođe, pomenuti propis dopuniće se odredbama koje će regulisati primjenu sigurnosne sažete deklaracije, kao i odredbe o nepreferencijalnom porijeklu. Planirano je da se navedeni propis usvoji do kraja ove godine.

U cilju stvaranja uslova za sigurniji lanac snabdijevanja, kao i smanjenja formalnosti kod carinske službe koje se odnose na trgovinu, pripremljen je podzakonski propis kojim će se propisati uslovi i postupak za odobravanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta. Planirano je da se navedeni propis usvoji do kraja II kvartala ove godine.

Savjet za stabilizaciju i pridruživanje usvojio je Odluku br. 1/2014 kojom je izmijenjen Protokol 3 SSP-a, o definiciji pojma "proizvodi sa porijeklom" i metodama administrativne saradnje (UE-ME 3606/1/14 REV 1). U skladu sa članom 1 Odluke Protokol 3 SSP-a zamijenjen je tekstom navedenim u Aneksu Odluke. Članom 2 Odluke propisano je da ista stupa na snagu danom donošenja, a da će se primjenjivati od 1. februara 2015. godine.

U toku je izrada izmjena i dopuna Pravilnika o obliku, sadržaju, načinu podnošenja i popunjavanja carinske deklaracije i zbirne prijave, kako bi se izvršilo dalje usklađivanje s odredbama Uredbe Evropske komisije br. 2454/93 u pogledu načina podnošenja, oblika jedinstvene carinske isprave i podataka i šifara koje ista sadrži.

Zbog izmjene zakonskih propisa i potrebe usklađenosti sa istim, obrazovana je radna grupa za izradu novog Zakona o carinskoj službi. Navedenim propisom će se na inovirani način urediti djelokrug rada Uprave carina, kao organa nadležnog za carinske poslove, te prava, obaveze i odgovornosti carinskih službenika.

6.1.2. Administrativni kapaciteti

Od 1. januara 2015. godine Crna Gora (Uprava carina) predsjedava Podkomitetom za carine i pravila porijekla Sporazuma CEFTA 2006.

Seminar "Pan-Euro-Mediteranska zona slobodne trgovine i njena pravila porijekla", koji su organizovali Uprava carina i Privredna komora Crne Gore, održan je 29. januara 2015. godine. Učesnicima seminara predstavljeni su koncept i benefiti Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe, odnosno, novine koje su već u primjeni u trgovini između zemalja regiona (CEFTA 2006), a uskoro i u trgovini sa EU.

U odnosu na sprovođenje odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koje su u nadležnosti carinske službe, Uprava carina je do 31. januara 2015. godine bez poteškoća primjenjivala **Protokol 3** Sporazuma koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa

porijeklom" i metode administrativne saradnje, a od 01. februara 2015. godine Prilog I Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe.

U okviru instrumenta podrške Evropske komisije - TAIEX u izvještajnom periodu realizovane su sledeće studijske posjete i ekspertske misije:

- ekspertska misija UC Hrvatske koja se odnosila na primjenu odredbi Uredbe za sprovođenje carinskog zakona (oktobar 2014.godine);
- ekspertska misija UC Hrvatske koja se odnosila na oblast upravljanja akcizama (novembar 2014.godine);
- studijska posjeta Češkoj u cilju sagledavanja prakse koja se odnosi na IT I IT/akcize (januar 2015.godine);
- studijska posjeta Holandiji, radi upoznavanja sa EU praksom u oblasti akciza (januar 2015.godine);
- ekspertska misija UC Francuske u UCCG, u cilju pripreme za implementaciju Napulj II Konvencije, Uredbe 515 i odluke CIS, i
- TAIEX ekspertska misija za izradu tehničke specifikacije za Unapređenje elektronskog sistema za upravljanje rizikom(16 - 20 mart 2015). Cilj ovog projekta je da se obezbijedi jedinstveno i sistematsko evidentiranje, analiza i prosljeđivanje informacija u sistemu za upravljanje rizikom u Upravi carina.

U okviru kontinuirane saradnje sa Svjetskom carinskom organizacijom u periodu od 23 - 27.03.2015.godine u prostorijama Uprave carina, održana je Radionica za razvoj Poslovne strategije u cilju unapređenja metoda rada na Poslovnoj strategiji. U martu 2015. godine Uprava iskazala "Potrebe za izgradnjom kapaciteta koje se mogu realizovati uz pomoć SCO u 2015/2016 godini identifikovane od strane carinske službe CG".

U izvještajnom periodu Upravi carina je podnijeto 52 zahtjeva za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine, od čega je Uprava rješenjem usvojila 42 zahtjeva, 2 zahtjeva su odbačena zaključkom zbog formalnih nedostataka, dok je 8 zahtjeva u radu. U izvještajnom periodu Uprava carina je, po osnovu sumnje da se radi o robi koja povrjeđuje prava intelektualne svojine, prekinula 13 carinskih postupka i privremeno je zadržala robu u ukupnoj količini od 17.155 komada robe (odjeća,obuća, kaiševi, torbe, slušalice, igračke, i dr.).

Na planu međunarodne saradnje Uprava carina je učestvovala u operaciji "White Mercury 2", koja je imala za cilj suzbijanje distribucije i krijumčarenja nedozvoljene robe (nelegalne i krivotvorene robe). Operacija je imala regionalni karakter, učestvovala su Albanija, BIH, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Srbija, Crna Gora, Slovenija, uz podršku Evropske komisije-Generalnog direktorata za proširenje TAIEX i koordinaciju Interpol-a.

Na planu međunarodne saradnje Uprava carina je učestvovala i u međunarodnoj operaciji "BALKAN GATE" na temu "Borba protiv krivotvorenja i piraterije", u organizaciji Svjetske carinske organizacije, a pod pokroviteljstvom Uprave carina Japana i u saradnji sa EUROPOL-om. Operacija je realizovana u periodu od 11. do 31.marta 2015. godine i tokom iste u Luci Bar je selektovano 27 kontejnerskih pošiljki koje su detaljno pregledene,

prekinuto je 8 carinskih postupaka i privremeno zadržana roba u ukupnoj količini od 16.617 komada robe.

Dana 17. i 18. jula 2014. godine u Podgorici je održana Regionalna konferencija o zaštiti geografskih oznaka, koju su organizovali Svjetska organizacija za zaštitu prava intelektualnu svojinu i Zavod za intelektualnu svojinu.

U okviru Twinning light projekta "Unaprjeđenje zaštite prava intelektualne svojine" održane su dvije dvodnevne obuke za carinske službenike PJ Carinarnice Kotor i PJ Carinarnice Bijelo Polje.

Dana 4. novembra 2014.godine u organizaciji Međunarodnog udruženja za žig (INTA) i advokatske kancelarija Petošević iz Podgorice održan je Okrugli sto na temu "Upotreba žiga-važni aspekti".

Studijska posjeta nadležnim organima za zaštitu prava intelektualne svojine Danske (Kopenhagen-Danska), realizovana je u periodu od 26. oktobra do 1.novembra 2014.godine, u cilju razmjene najbolje prakse između nadležnih organa Crne Gore i Danske po pitanjima zaštite prava intelektualne svojine.

U martu (25 i 26) 2015.godine u organizaciji TAIEX-a i Zavoda za intelektualnu svojinu Hrvatske u Podgorici je održana Radionica o metodologiji za statističko izvještavanje nadležnih organa iz oblasti prava intelektualne svojine za potrebe pregovaračkog poglavlja.

U izvještajnom periodu u okviru Sektora za carinski i informacioni sistem i naplatu prihoda izvršena je instalacija novog produkcionog sistema Uprave carina (novo serversko i storage rješenje) i migracija kompletnih baza UC u novo produkciono okruženje. Izvršen je prenos aplikativnog rješenja Poreske Uprave "Akciza" i implementacija istog na infrastrukturu Uprave carina, a u toku su pripreme tehničkih specifikacija za Porez na kafu i Zakon o autoputu.

U izvještajnom periodu, službenici Uprave carina izvršili su 48426 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 321 inspekcijisku kontrolu firmi. Utvrđeno je 348 nepravilnosti. Izdato je 366 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 231.050,00 eura. Nadležnom državnom tužiocu podnijeto je 15 krivičnih prijava. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 488.407,00 eura od čega je oko 30% akcizna roba – cigarete i alkoholna pića. Vrijednost naknadne naplate carinskog duga je 178.802,00 eura. Takođe, službenici Uprave carina su u 6 akcija spriječili krijumčarenje narkotika i zaplijenili 74,9 kg skanka.

Uprava carina preuzela je 1. januara 2015 godine nadzor nad prometom akciznih proizvoda. U dijelu nadzora nad prometom akciznih proizvoda Uprava carina u svim vidovima transporta sprovodi planske i sveobuhvatne zajedničke kontrole sa Upravom policije, Poreskom upravom i Upravom za inspekcijske poslove, kao i kontrole u unutrašnjosti carinskog područja. Kao rezultat navedenih kontrola, oduzeto je 2.062.400 komada cigareta, vrijednosti 110.271,90 eura, 875,50 kg rezanog duvana, vrijednosti 9.019,10 eura i alkoholnih pića u vrijednosti od 4.989,60 €.

Pripadnici Uprave carina u luci Bar su dana 4. juna 2014. godine u kontejneru koji je stigao iz Ekvadora, otkrili rekordno veliku količinu od 250 kilograma opojne droge kokaina. Izvršeno je skeniranje kontejnera, i uz korišćenje specijalizovanog alata za otkrivanje narkotika otkriven je specijalno izrađen bunker sa posebno upakovana i sakrivena 223 pakovanja kokaina, čija tržišna vrijednost, po slobodnim procjenama iznosi više od 12 i po miliona eura.

Uprava carina je uspjela da unaprijedi svoju tehničku opremljenost stavljanjem u funkciju modernih skenera za kontrolu kontejnera i za kontrolu putničkog prtljaga. Novi skener za kontrolu kontejnera i kamiona instaliran je na terminalu u Podgorici, dok su skeneri za putnički prtljag postavljeni na putničkom terminalu u Baru, Aerodromima Tivat i Podgorica, Pošti carinjenja i na graničnom prelazu Dobrakovo.

Kontrole se sprovode na osnovu analize rizika u skladu sa smjernicama Svjetske carinske organizacije i najboljom praksom zemalja Evropske unije, što doprinosi kako jačanju bezbjednosti i zaštite carinskog područja tako i ubrzanju trgovinskih tokova za sve legalne učesnike. Procenat detaljnih pregleda robe, na osnovu analize rizika je 4%.

U oktobru 2014. Upravu carina posjetila je ekspertska misija EUROPOL-a na temu "Borba protiv organizovanog kriminala, sa posebnom osvrtom na krijumčarenje cigareta". Predstavnicima Uprave carina informisali su eksperte o zakonskim rješenjima, ovlašćenjima, resursima i procedurama koje se primjenjuju u suzbijanju krijumčarenja cigareta, kao i o rezultatima koji su ostvareni. Predstavnicima EUROPOL-a izrazili su zadovoljstvo načinom rada i rezultatima koje je ostvarila Uprava carina.

Uprava carina je u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova - Upravom policije, uspješno sprovedla specijalističke obuke za suzbijanje korupcije na graničnim prijelazima. Naime, u oktobru mjesecu 2014.godine realizovan je drugi ciklus specijalističkih obuka, u kojem je učestvovao 21 carinski službenik. Takođe, u saradnji sa Upravom za kadrove, drugim državnim organima i međunarodnim organizacijama preko 20 carinskih službenika pohađalo je niz obuka i seminara sa ciljem unapređenja znanja i sposobnosti iz oblasti integriteta, etike i borbe protiv korupcije.

U izvještajnom periodu sprovedeno je jedanaest istraga koje su rezultirale pokretanjem disciplinskih postupaka, i to: za 2 službenika je izrečena disciplinska mjera – novčana kazna; za 3 službenika je okončan postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti i dat je prijedlog za izricanje disciplinske mjere; za 1 službenika je pokrenut disciplinski postupak i suspendovan je do okončanja krivičnog postupka; za 2 službenika je pokrenut disciplinski postupak.

Protiv 3 carinska službenika su podnijete krivične prijave zbog osnovane sumnje da su počinili krivična djela zloupotreba službenog položaja i nesavjestan rad u službi i krivični postupci protiv ovih službenika su u toku. Takođe, protiv 18 carinskih službenika su u toku krivični postupci, koji su pokrenuti u ranijem periodu.

Od 1. jula 2014.godine do 1. aprila 2015. godine, u cilju unapređenja rada i znanja carinskih službenika, u organizaciji Uprave carina i drugih relevantnih institucija u Crnoj Gori, kao i u međunarodnoj organizaciji, realizovano je 100 seminara, obuka, radionica i stručnih sastanaka, u Crnoj Gori i inostranstvu, na teme razvoj ljudskih resursa, borba protiv korupcije, usaglašavanje sa EU akciznim sistemom i praksom, unapređenje znanja i vještina iz oblasti rukovođenja, integrisano upravljanje granicom, unapređenje funkcionalnosti u standardnim carinskim postupcima, sprovođenje carinskih mjera za zaštitu prava intelektualne svojine i granične procedure, suzbijanje krijumčarenja, u kojima je učestvovalo 486 službenika.

6.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira), trenutni status SEED (Sistematska elektronska razmjena podataka) projekta – vidi tabelarni pregled (Aneks 1).

6.3. Zajednički tranzit - trenutno stanje

Nakon dostavljanja završnih komentara od strane Evropske Komisije, u oktobru 2014. godine Uprava carina je, u skladu sa istim, korigovala Akcioni dokument za NCTS projekat, koji smo kandidovali kroz IPA 2014 u cilju ispunjavanja uslova za pristupanje Konvenciji o zajedničkom tranzitu i Konvenciji o olakšicama trgovine robom. Specifični cilj ovog projekta je jačanje kapaciteta Uprave carina Crne Gore u cilju implementacije tranzitnog postupka u potpunosti usklađenog sa unutrašnjim i spoljnjim tranzitom zajednice i zajedničkim tranzitom u EU i implementacije poslednje verzije softwera za NCTS. U toku je izrada projektne dokumentacije za navedeni projekat.

ANEKS 1.

U Ankesu 1, na zahtijev i način tražen od EK, prikazani su najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira) u vidu **Tabele podrške koju Crnoj Gori trenutno pružaju EU i druge nacionalne ili međunarodne institucije i realizaciji pomoći.**

SLOBODNO KRETANJE ROBE

Tačka Agende 2.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira)

Poglavlje 1- Slobodno kretanje roba				
Korisnik projekta	Naziv projekta	Naziv programa / ili donator	Vrijednost	Cilj -Aktivnosti
Ministarstvo ekonomije i Zavod za metrologiju Crne Gore	IPA 2011: Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije	IPA 2011 Evropska Komisija	1.500.000 600.000 TA i 600.000 oprema za Zavod za metrologiju (kontribucija 300.000)	Za podršku implementacije EU <i>acquisa</i> u oblasti Poglavlja 1 – sloboda kretanja roba i zahtjeva STO. kao i za ojačanje kapaciteta Ministarstva ekonomije i Zavoda za metrologiju za preuzimanje EU zakonskih akata u nacionalno zakonodavstvo, regulatornih i tehničkih zahtjeva u implementaciji istog.
Uprava za inspeksijske poslove-Odsjek za tržišnu inspekciju	Regionalni Projekat GIZ " Pобољшanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti.	GIZ –Federalno njemačko ministarstvo za ekonomski razvoj i saradnju	400. 000	Uspostavljanje regionalne mreže između tijela za nadzor tržišta i unapređenje regionalne saradnje između organa koji vrše tržišni nadzor.

TRGOVINA

Tačka Agende 3.8. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira)

Napomena: U izvještajnom periodu Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom nije nimaо finansijske pomoći Evropske unije i drugih donatora.

INDUSTRIJA

Tačka Agende 4.6. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira)

Poglavlje 20 – Industrijska politika i preduzetništvo				
Korisnik projekta	Naziv projekta	Naziv programa/Donator	Vrijednost	Ciljevi-aktivnosti
Ministarstvo ekonomije	"Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera"	IPA 2011	500.000 €	- Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata kroz unaprijeđenje saradnje u okviru klastera; - Jačanje položaja poslovnih subjekata na tržištu.
Ministarstvo ekonomije	"Podrška za pripremu Industrijske politike Crne Gore"	IPA 2012/2013	134.410 €	- Sveobuhvatna Industrijska politika za Crnu Goru je pripremljena i dostavljena Vladi na usvajanje, uključujući i Akcioni plan za njeno sprovođenje sa finansijskim izdvajanjima i sa rezultatima na bazi sistema praćenja; - Procjena potrebe za razvoj kapaciteta i preporuke za sprovođenje i monitoring politike, uključujući podršku za dizajniranjem budućih IPA aktivnosti
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	Podrška ženskom preduzetništvu u ruralnom turizmu – START W	IPA CBC Albania-Montenegro 2007-2013	Crna Gora: 98,458.10 €	Mapiranje potencijala za razvoj ženskog preduzetništva u prekograničnoj regiji, kao i promocija rezultata istraživanja Pripremnih modula i organizacije ciklusa edukacije na sljedeće teme: marketing i brendiranje u ruralnom turizmu, socijalno preduzetništvo, usluga noćenja i doručka. Organizacija sajma u cilju podrške ženama iz prekogranične regije; implementacija programa mentoringa.
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	Jadransko jonski makroregion - SMART INNO	IPA Adriatic CBC 2007-2013	Ukupno: 5.046.560,64€ Crna Gora: 225.556,54€	Glavni cilj projekta SMART INNO je razvoj pametne mreže za praćenje i jačanje kapaciteta u istraživanju i inovacijama kod MSP u jadranskom regionu.

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	Jadranska hrana i turizam: Inovativna MSP - Adria Footouring	IPA Adriatic CBC 2007-2013	Ukupno: 2.005.110,10 € Direkcija za razvoj MSP: 137,633.09 €	Opšti cilj projekta ADRIA FOOTOURING je pružanje podrške inovativnim preduzećima u tradicionalnim sektorima, kao što su sektor turizma i sektor ishrane. Podrška će se pružiti kroz poboljšanje okruženja u kome posluju postojeća inovativna preduzeća.
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	Jadranska mreža za unaprjeđenje istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu stvaranja novih politika za održivu konkurentnost i tehnološku sposobnost MSP - ADRIATinn	IPA Adriatic CBC 2007-2013	Ukupno: 4.678.625,61 € Direkcija za razvoj MSP: 142.043,07€	Opšti cilj ovog strateškog projekta je jačanje istraživačkih i inovativnih kapaciteta. Takođe ima za cilj da podstakne inovacije u MSP kroz zajedničke aktivnosti ili mrežu koje će povećati konkurentnost Jadranske regije izgradnjom održivog, prekograničnog ekosistema za MSP koja se bave bio-ekonomijom i energijom. Projekat se vodi pod Prioritetom 1, Strateška Tema 1 i "Inovacije kao ključ za ekonomski razvoj Jadranske regije".
Direkcija za razvoj MSP	Enterprise Europe Network Montenegro	CIP-EIP (2013-2014) COSME (2015-2016) - plan	Crnogorski konzorcijum: 215.000 € (EU doprinos: 129.000 €) tbc	Pružanje praktičnih informacija i pomoći MSP u Crnoj Gori, sa ciljem lakšeg pronalaženja poslovnih partnera, uspostavljanje poslovne saradnje, pristup informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama u EU, informacije o programima podrške, zakonodavstvu, posredničke usluge u transferu tehnologije i znanja, stimulisanje crnogorskih malih i srednjih preduzeća da inoviraju.
Turistička organizacija Bar, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, Opštine, Mesanja, Nardo i Latiano (Italija), Centar za inženjering, dizajn i tehnologije materijala - CETMA, COTUP - Konzorcijum turističkih operatora Apulie, Privredna komora Tesprotije, Nacionalna agencija za turistički razvoj Albanije, Opština Drač, Opština 8 Tirana	"Integrirano djelovanje u promociji održivog turističkog razvoja – TUR. GRATE 2"	IPA Adriatic Program prekogranične saradnje u okviru Instrumenta za predpristupnu pomoć (IPA) Komponenta II, raspodjela sredstava za 2007 i 2008	Ukupno 2.500.000 EUR Crna Gora 203.000 EUR	Opšti cilj ovog projekta je povećanje međunarodne konkurentnosti ciljnih turističkih destinacija kroz zajedničko korišćenje novog integrisanog sistema za održivo upravljanje turističkim proizvodom; ovaj sistem će se zasnivati na poboljšanju kvaliteta tržišno orijentisanih turističkih aranžmana, a posebno sa naglaskom zaštite i razvoja prirodnih, ruralnih i kulturnih resursa.

EXIT TIM vodeći partner, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, MONDO DOO, Asocijacija za kuturu i umjetnost TAKSIRAT, SUPRA SKUPINA, Ostfest Limited	“Zapadno-balkanska avanturistička i istraživačka tura - WBAADT”	Okvirni Program za Konkurentnost i inovacije (CIP)	Ukupno 273 793.61 EUR Crna Gora 36 878.62 EUR	Opšti cilj ovog projekta je da doprinese boljem pozicioniranju Zapadnog Balkana na evropskim i svjetskim turističkim tržištima kroz kreiranje transnacionalnog održivog turističkog proizvoda zasnovanog na turizmu za mlade kao glavnoj temi. Posebna cilj projekta je jačanje turističke industrije država bivše Jugoslavije koja je bila devastirane tokom balkanskih ratova 90-ih. Ovo će podržati sveukupnu evropsku turističku konkurentnost na globalnom turističkom tržištu, s obzirom da je Zapadni Balkan jedini region Balkana relativno neatkriven od strane svjetskih putnika (sa izuzetkom Hrvatske i Crne Gore).
Gorska služba spašavanja Hrvatske, Program UN za razvoj CO Crna Gora, Privredna komora Hrvatske (CCE), Komora županije Durovnik, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	“Razvoj inovativnih tehnologija u avanturističkom turizmu (DIOD)”	Preko-granični program Hrvatska - Crna Gora u okviru instrumenta za Pred-pristupnu podršku (IPA), Komponenta II, raspodjela sredstava za 2009, 2010 i 2011	UKUPNO 498.957,16 EUR Crna Gora 231.380,48 EUR	Opšti cilj ove akcije je da doprinese integraciji privrede u prekograničnom pojasu kroz podsticanje saradnje u oblasti turizma i povezanih klastera. Fokus je na poboljšanju uslova u području koje je predmet projekta i to onih uslova koji se odnose na ekonomski i turistički razvoj i potrebu da se razvije prekogranična akcija koja će ubuduće kreirati povoljno okruženje za razvoj zajedničkih projekata u ovom području.

OPOREZIVANJE

Tačka Agende 5.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira)

Poglavlje: 16				
Korisnik projekta	Naziv projekta	Naziv programa / ili donator	Vrijednost	Cilj -Aktivnosti
Poreska uprava	Usklađivanje i efikasno sprovođenje pravne tekovine EU u oblasti oporezivanja	IPA 2014	900.000€ IPA II budžet Nacionalni doprinos 100.000€	Dalje jačanje kapaciteta i priprema Poreske uprave za razvoj IT povezanosti i interoperabilnosti sa sistemima EU

CARINSKA UNIJA

Tačka Agende 6.2. Najnoviji podaci o finansijskoj pomoći Evropske unije i drugih donatora (tekućoj i onoj koja se programira), trenutni status SEED (Sistematska elektronska razmjena podataka) projekta

Poglavlje: 29 Carinska unija				
Korisnik projekta	Naziv projekta	Naziv programa / ili donator	Vrijednost	Cilj -Aktivnosti
Uprava carina	Program za kontrolu izvoza i bezbjednost granica Sjedinjenih Američkih država-EXBS	Donacija vrijedne opreme za suzbijanje krijumčarenja	36.606,00 US \$	Unapređenje kontrolne funkcije, suzbijanje krijumčarenja
Uprava carina	Program Zajednice CUSTOMS 2020	EU Program Zajednice CUSTOMS 2020 (započet 1. aprila 2014. godine) EU Program Zajednice CUSTOMS 2020 (započet 1. aprila 2015. godine)	35 000 € Entry ticket for participation for 2014/2015 (50 % will be refunded through IPA) 40 000 € Entry ticket for participation for 2015/2016 (50 % will be refunded through IPA)	Obezbeđuje da carinske aktivnosti odgovaraju potrebama unutrašnjeg tržišta, uključujući i bezbjednost lanca snadbijevanja i trgovinskih olakšica, kao i podršku strategiji razvoja i poslovanja, unaprijeđenje bezbjednosti i zaštite i pripremu zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU
Uprava carina	Projekat Regionalne trgovinske logistike na Zapadnom Balkanu	Nastavak Projekta Podrške Svjetske Banke Projekat je u trajanju od 01 jula 2014. do 30 juna 2015. godine		Izrada operativnih procedura za naknadnu kontrolu, izrada softvera za llicence i odobrenja
Uprava carina	Donacija Vlade NR Kine	Mobilni skener za kontejnere tipa MT1213LT i rentgen aparati za kontrolu prtljaga (4 seta) tipa CX100100D	od 3,164,556.00 EUR	Suzbijanje krijumčarenja
Uprava carina	Projekat SEED održavanje II (Projekat vodi Agenzia delle dogane e monopoli ITALIA)	MB IPA 2013 Projekat je u trajanju od 15 jula 2014. godine do 15. jula 2016. godine	770 000 EUR	Održavanje SEED JCT modula infrastrukture i softvera, implementacija novih funkcionalnosti SEED

Razmjena statističkih podataka u području trgovine

Prema konačnim podacima MONSTAT-a i specijalnom sistemu trgovine ukupna robna razmjena Crne Gore za period januar-december 2014. godine je 2 117.4 mil.Eura što ukazuje na pad od 1.5 % u odnosu na isti period prethodne godine.

Izvezeno je robe u vrijednosti od 333.2 miliona EUR, što je manje u odnosu na 2013. godinu za 11.3%, u uvezeno je robe u vrijednosti 1 784.2 miliona EUR, što ukazuje na rast od 0.6% u odnosu na 2013. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom bila je 18.7% i manja je za 2.5% u odnosu na 2013. godinu, kada je iznosila 21.2%.

Tabela 1 - Trgovinski bilans u Crnoj Gori, 2008-2014 godine u 000 eur

Godina	Uvoz	Izvoz	Bilans trgovine
2008	2,529,741	416,165	-2,113,576
2009	1,654,170	277,011	-1,377,159
2010	1,657,329	330,367	-1,326,963
2011	1,823,337	454,381	-1,368,956
2012	1,820,850	366,896	-1,453,954
2013	1,773,352	375,585	-1,397,767
2014	1,784,214	333,166	-1,451,048

Izvor:MONSTAT

Tabela 2 - Trgovinski bilans u Crnoj Gori za period 2008-2014. godine u 000 eur

Period		Svijet	Evropa		EU -28		CEFTA	
		Vrijednost	Vrijednost	%	Vrijednost	%	Vrijednost	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(4/3*100)	(6)	(7)=(6/3*100)	(8)	(9)=(8/3*100)
2008	Uvoz	2,529,741	2,214,291	88%	1,191,002	47%	773,249	31%
	Izvoz	416,165	412,042	99%	263,711	63%	142,521	34%
2009	Uvoz	1,654,170	1,450,892	88%	701,508	42%	567,786	34%
	Izvoz	277,011	265,753	96%	142,951	52%	118,822	43%
2010	Uvoz	1,657,329	1,448,409	87%	705,359	43%	589,848	36%
	Izvoz	330,367	325,210	98%	188,862	57%	126,477	38%
2011	Uvoz	1,823,337	1,592,450	87%	807,146	44%	726,171	40%
	Izvoz	454,381	440,489	97%	273,351	60%	137,698	30%
2012	Uvoz	1,820,850	1,584,402	87%	809,886	44%	702,314	39%
	Izvoz	366,896	356,766	97%	189,004	52%	143,667	39%
2013	Uvoz	1,773,352	1,527,887	86%	784,201	44%	687,091	39%
	Izvoz	375,585	360,667	96%	155,791	41%	185,771	49%
2014	Uvoz	1,784,214	1,542,019	86%	816,623	46%	669,580	38%
	Izvoz	333,166	317,674	95%	119,215	36%	151,754	46%

Izvor:MONSTAT

U 2014.godini, zabilježen je trgovinski deficit u vrijednosti od 1 451 miliona eur, što je više u odnosu na 2013. Godinu kada je iznosio 1 397,8 miliona eura.

Trgovinski bilans po grupama zemalja

Ukupno ostvarena robna razmjena sa Evropskom unijom bila je u vrijednosti od 935,8 miliona eur, odnosno 44,2% od ukupno ostvarene robne razmjene Crne Gore u 2014. godini. Izvoz u zemlje EU-28 iznosio je 119,2 miliona eur , dok je uvoz iznosio 816,6 miliona eur .Učešće izvoza EU-28 u ukupnom izvozu Crne Gore iznosio je 35,8%, dok je učešće uvoza iz zemalja Evropske unije u ukupnom uvozu Crne Gore iznosio 45,8%.

Tabela 3 - Ostvarena robna razmjena Crne Gore sa EU-28 u 2014. god.

u 000 eur

Trgovinska razmjena sa EU zemljama u 2014. godini					
	IZVOZ		UVOZ		Trgovinski bilans
	2014		2014		
	%	Vrijednost	%	Vrijednost	2014
SVIJET	100%	333,166	100%	1,784,214	-1,451,048
EU-28	36%	119,215	46%	816,623	-697,407
Austrija	0%	1,348	2%	32,439	-31,091
Belgija	0%	222	0%	8,340	-8,118
Bugarska	2%	5,017	0%	8,285	-3,268
Česka	1%	3,078	1%	13,134	-10,055
Danska	0%	740	0%	2,347	-1,607
Estonija	0%	0	0%	150	-150
Finska	0%	0	0%	486	-486
Francuska	1%	2,844	2%	28,305	-25,461
Grčka	0%	295	8%	144,457	-144,162
Holandija	0%	398	3%	59,552	-59,155
Hrvatska	10%	33,110	6%	107,682	-74,572
Irska	0%	0	0%	1,331	-1,331
Italija	10%	34,829	7%	116,046	-81,217
Kipar	0%	1,108	0%	2,729	-1,621
Letonija	0%	15	0%	198	-183
Litvanija	0%	184	0%	849	-665
Luksemburg	0%	11	0%	358	-347
Mađarska	0%	585	1%	20,727	-20,142
Malta	0%	359	0%	158	201
Njemačka	2%	5,858	6%	114,725	-108,867
Poljska	2%	7,574	1%	16,660	-9,086
Portugalija	0%	0	0%	875	-875
Rumunija	0%	203	1%	23,776	-23,573
Slovačka	0%	444	0%	4,890	-4,446
Slovenija	4%	13,310	3%	56,669	-43,360
Španija	0%	115	2%	34,324	-34,208
Švedska	1%	2,335	0%	4,276	-1,941
VelikaBritanija	2%	5,232	1%	12,855	-7,623

Izvor: MONSTAT

Najznačajniji izvozni partneri su:

- **Italija**, sa učešćem od 29,2% u ukupnom izvozu u EU (10,5% od ukupnog izvoza Crne Gore), glavni izvozni proizvodi su: Aluminiyum i proizvodi od aluminiyuma; Drvo i proizvodi od drveta, drveni ugalj; Povrce, korijenje i krtole za jelo; Bakar i proizvodi od bakra.
- **Hrvatska**, sa učešćem od 27,8% u ukupnom izvozu u EU (9,9% od ukupnog izvoza Crne Gore), glavni izvozni proizvodi su: Aluminiyum i proizvodi od aluminiyuma; Prirodni ili kultivisani biseri, drago ili poludrago kamenje, plemeniti metali, metali platirani plemenitim metalima, i proizvodi od njih; imitacije nakita, metalni novac; Pica, alkoholi i sirce; Štampane knjige, novine, slike i ostali proizvodi graficke industrije, rukopisi, kucani tekstovi i planovi.
- **Slovenija**, sa učešćem od 11,2% u ukupnom izvozu u EU (4% od ukupnog izvoza Crne Gore), glavni izvozni proizvodi su: Aluminiyum i proizvodi od aluminiyuma; Bakar i proizvodi od bakra; Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije; mineralni voskovi; Elektricne mašine i oprema i njihovi djelovi, aparati za snimanje i reprodukciju zvuka, televizijski aparati za snimanje i reprodukciju slike i zvuk, djelovi i pribor za te proizvode.
- **Poljska** sa učešćem od 6,4% u ukupnom izvozu u EU (2,3% od ukupnog izvoza Crne Gore), glavni izvozni proizvodi su: Rude, zgure i pepeo; Bakar i proizvodi od bakra; Pica, alkoholi i sirce; Aluminiyum i proizvodi od aluminiyuma.

Najznačajniji uvozni partneri su:

- **Grčka**, sa učešćem od 17,7% od ukupnog uvoza iz EU (8,1% ukupnog uvoza Crne Gore), glavni uvozni proizvodi su: Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije, mineralni voskovi; Voće za jelo, uključujući jezgrasto voće, kore agruma ili dinja i lubenica; Aluminijum i proizvodi od aluminijuma; Duvan i proizvodi zamjene duvana.
- **Italija**, sa učešćem od 14,2% u ukupnom uvozu iz EU (6,5% ukupnog uvoza Crne Gore), glavni uvozni proizvodi su: Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i mehanicki uređaji i njihovi djelovi; Namještaj, posteljina, madraci, nosaci madraca, jastuci i slicni punjeni proizvodi, lampe i druga svjetleca tijela, na drugom mjestu nepomenuti ili uključeni, osvjetljeni znaci, osvjetljene pločice imenima i slicno, montažne zgrade; Obuća, kamašne i slicni proizvodi, djelovi tih proizvoda; Keramicki proizvodi.
- **Njemačka**, sa učešćem od 14% u ukupnom uvozu iz EU (6,4% ukupnog uvoza Crne Gore), glavni uvozni proizvodi su: Vozila, osim željeznickih ili tramvajskih šinskih vozila i njihovi djelovi i pribor; Nuklearni reaktori, kotlovi, mašine i mehanicki uređaji i njihovi djelovi; Meso i drugi klanicki proizvodi za jelo; Mlijeko i proizvodi od mlijeka, živinska i pticja jaja, prirodni med, jestivi proizvodi životinskog porijekla, nepomenuti niti obuhvaceni na drugom mjestu.
- **Hrvatska**, sa učešćem od 13,2% u ukupnom uvozu iz EU (6% ukupnog uvoza Crne Gore), glavni uvozni proizvodi su: Mineralna goriva, mineralna ulja i proizvodi njihove destilacije, bitumenozne materije, mineralni voskovi; So; sumpor; zemlja i kamen, gips, kreč i cement; Elektricne mašine i oprema i njihovi djelovi, aparati za snimanje i reprodukciju zvuka, televizijski aparati za snimanje i reprodukciju slike i zvuk, djelovi i pribor za te proizvode; Razni proizvodi za ishranu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a i specijalnom trgovinskom sistemu obrade podataka, u 2014 Crna Gora je zabilježila promet s potpisnicama CEFTA sporazuma u vrijednosti od 821,3 miliona €. Ostvareni izvoz je iznosio 151,8 miliona €, dok je uvoz značajno premašio izvoz i iznosio je 669,6 miliona €.

Tabela 4 - Ostvarena robna razmjena sa CEFTA potpisnicama u 2014. god. u 000 eur

Bilans trgovine Crna Gora – CEFTA potpisnice					
	Izvoz		Uvoz		Trgovinski bilans
	2014		2014		
	%	Vrijednost	%	Vrijednost	
SVIJET	100%	333,166	100%	1,784,214	-1,451,048
CEFTA	46%	151,754	38%	669,580	-517,826
Albanija	5%	15,169	2%	32,645	-17,476
Bosna i Hercegovina	10%	31,858	7%	126,703	-94,846
Makedonija	1%	3,365	1%	26,018	-22,653
Moldavija	0%	4	0%	176	-172
Srbija	24%	80,006	27%	480,664	-400,659
UNMIK Kosovo	6%	21,353	0%	3,373	17,980

Izvor: MONSTAT

Razmjena statističkih podataka u području stranih direktnih investicija

Ukupan priliv stranih direktnih investicija u Crnoj Gori - po zemljama 01.01. - 31.12.2014. godine, u 000 eura*

Zemlja	Ukupno	Priliv po osnovu ulaganja nerezidenata u Crnu Goru			Priliv po osnovu ulaganja rezidenata u inostranstvo		
		Investicije u domaća preduzeća i banke	Prodaja nepokretnosti u Crnoj Gori	Interkompanijski dug	Smanjenje kapitala u stranim bankama i preduzećima	Prodaja nepokretnosti u inostranstvu	Povraćaj domaćeg kapitala koji ne povećava osnovni kapital (interkompanijski dug)
	1(2+3+4+5+6+7)	2	3	4	5	6	7
Ruska Federacija	122.662,89	5.241,42	97.653,39	19.759,06	0,00	0,00	9,01
Švajcarska	55.734,96	13.336,61	16.937,10	25.453,25	0,00	0,00	7,99
Holandija	51.387,29	34,35	675,35	50.677,59	0,00	0,00	0,00
Slovenija	40.649,75	7.510,07	1.653,94	28.633,11	144,34	0,00	2.708,30
Srbija	30.902,07	17.775,52	8.203,84	4.067,04	0,00	497,00	358,67
Velika Britanija	22.589,17	298,51	3.692,63	18.598,03	0,00	0,00	0,00
Njemačka	22.150,58	1.859,32	7.856,06	12.405,21	0,00	0,00	30,00
Djevičanska Ostrva(GBR)	15.248,23	882,90	1.021,81	13.343,52	0,00	0,00	0,00
Turska	14.316,91	6.103,79	373,32	7.839,80	0,00	0,00	0,00
Kipar	13.152,06	809,61	4.757,10	7.585,34	0,00	0,00	0,00
Ujedinjeni Arapski Emirati	11.831,99	720,15	1.314,64	9.797,20	0,00	0,00	0,00
Luksemburg	9.637,98	3.332,02	253,67	6.052,29	0,00	0,00	0,00
SAD	9.476,91	2.778,23	5.471,74	1.226,94	0,00	0,00	0,00
Ukrajina	9.131,94	6.512,04	1.956,70	663,20	0,00	0,00	0,00
Austrija	8.840,61	1.488,21	2.081,76	5.238,15	2,50	30,00	0,00
Bosna i Hercegovina	7.864,33	66,28	1.890,58	5.522,49	0,00	0,00	384,99
Poljska	5.289,47	3.593,09	68,04	1.628,34	0,00	0,00	0,00
Letonija	4.740,79	960,03	2.426,01	1.354,76	0,00	0,00	0,00
Hong Kong	3.678,56	1.636,77	1.646,80	394,99	0,00	0,00	0,00
Češka	3.570,84	0,00	3.105,56	465,28	0,00	0,00	0,00
Panama	2.954,30	2.938,50	15,80	0,00	0,00	0,00	0,00
Italija	2.745,14	674,56	1.124,20	931,38	0,00	0,00	15,00
Španija	2.494,38	636,53	769,48	871,49	0,00	61,87	155,00
Singapur	2.179,77	0,00	619,77	1.560,00	0,00	0,00	0,00
Kosovo	2.046,58	239,00	1.616,63	90,95	0,00	0,00	100,00
Norveška	1.860,40	0,00	300,40	60,00	1.500,00	0,00	0,00
Estonija	1.783,61	10,00	959,44	814,17	0,00	0,00	0,00
Australija	1.683,82	0,00	955,11	728,71	0,00	0,00	0,00
Albanija	1.396,18	287,00	78,00	1.031,18	0,00	0,00	0,00
Hrvatska	1.361,44	135,59	974,01	203,64	0,00	48,20	0,00
Kazahstan	1.188,52	0,00	1.030,19	158,33	0,00	0,00	0,00
Francuska	1.176,76	2,30	1.032,62	141,84	0,00	0,00	0,00
Švedska	1.019,77	0,00	684,59	315,18	0,00	0,00	20,00
Kina	1.017,59	0,16	777,43	240,00	0,00	0,00	0,00
Lihtenštajn	835,56	0,00	500,74	334,82	0,00	0,00	0,00
Island	827,50	0,00	753,00	74,50	0,00	0,00	0,00
Mađarska	805,77	0,00	801,74	4,03	0,00	0,00	0,00
Slovačka	786,87	4,71	395,88	386,28	0,00	0,00	0,00
Danska	661,45	17,96	618,79	24,70	0,00	0,00	0,00
Saudijska Arabija	628,18	0,00	528,25	99,93	0,00	0,00	0,00
Kanada	573,24	36,95	489,71	46,58	0,00	0,00	0,00
Belize	558,96	0,00	408,73	150,23	0,00	0,00	0,00
Izrael	504,56	0,00	61,66	442,90	0,00	0,00	0,00
Irska	483,24	0,00	433,25	49,99	0,00	0,00	0,00
Makedonija	355,29	35,10	255,04	65,15	0,00	0,00	0,00
Bocvana	345,20	100,00	45,20	200,00	0,00	0,00	0,00
Liban	338,25	0,00	328,25	10,00	0,00	0,00	0,00
Litvanija	329,65	81,71	227,00	20,95	0,00	0,00	0,00
Tajland	289,04	0,00	0,00	0,00	289,04	0,00	0,00
Egipat	289,02	60,00	203,77	25,25	0,00	0,00	0,00

Bugarska	238,02	0,00	124,16	9,87	0,00	104,00	0,00
Grčka	234,17	111,44	110,00	12,73	0,00	0,00	0,00
Maršalska Ostrva	221,97	0,00	221,97	0,00	0,00	0,00	0,00
Belgija	220,75	16,50	81,25	123,00	0,00	0,00	0,00
Bjelorusija	123,46	0,00	116,95	6,16	0,00	0,00	0,35
Finska	113,01	0,00	32,06	80,95	0,00	0,00	0,00
Oman	100,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00
Ostale zemlje	455,57	26,25	278,20	151,11	0,00	0,00	0,00
U k u p n o:	498.084,31	80.353,19	180.993,32	230.271,54	1.935,88	741,07	3.789,31

**Preliminarni podaci*

Izvor: CBCG

Napomena: Izvor podataka je platni promet sa inostranstvom (ITRS). Podaci su prikazani prema zemljama plaćanja.

Ukupan priliv stranih direktnih investicija u Crnoj Gori - po zemljama 01.01. - 28.02.2015. godine, u 000 eura*

Zemlja	Ukupno	Priliv po osnovu ulaganja nerezidenata u Crnu Goru			Priliv po osnovu ulaganja rezidenata u inostranstvo		
		Investicije u domaća preduzeća i banke	Prodaja nepokretnosti u Crnoj Gori	Interkompanijski dug	Smanjenje kapitala u stranim bankama i preduzećima	Prodaja nepokretnosti u inostranstvu	Povraćaj domaćeg kapitala koji ne povećava osnovni kapital (interkompanijski dug)
	1(2+3+4+5+6+7)	2	3	4	5	6	7
Ruska Federacija	10.310,79	722,43	7.198,16	2.390,20	0,00	0,00	0,00
Mađarska	7.086,36	7.000,00	86,36	0,00	0,00	0,00	0,00
Holandija	6.113,26	0,00	0,00	6.113,26	0,00	0,00	0,00
Austrija	5.931,30	0,00	5.820,99	110,31	0,00	0,00	0,00
Ujedinjeni Arapski Emirati	5.323,54	7,48	262,31	4.423,83	0,00	629,92	0,00
Srbija	4.510,14	297,50	1.406,70	2.805,94	0,00	0,00	0,00
Švajcarska	4.377,75	166,00	1.461,39	2.750,36	0,00	0,00	0,00
Turska	3.412,00	0,00	0,00	3.412,00	0,00	0,00	0,00
Velika Britanija	3.301,42	23,46	1.492,34	1.785,63	0,00	0,00	0,00
Njemačka	1.882,93	0,52	1.022,10	860,32	0,00	0,00	0,00
Kipar	948,29	51,00	825,30	71,99	0,00	0,00	0,00
Španija	807,96	158,00	49,96	600,00	0,00	0,00	0,00
Panama	576,00	576,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ukrajina	547,82	0,34	541,80	5,68	0,00	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	496,00	11,47	360,47	124,05	0,00	0,00	0,00
Italija	459,42	101,94	281,71	75,78	0,00	0,00	0,00
Djevičanska Ostrva(GBR)	448,03	0,00	13,80	434,23	0,00	0,00	0,00
Estonija	354,85	0,00	350,85	4,00	0,00	0,00	0,00
Francuska	345,08	18,10	201,00	125,99	0,00	0,00	0,00
Slovenija	334,93	203,54	0,00	74,17	0,00	0,00	57,22
SAD	334,05	0,00	332,92	1,14	0,00	0,00	0,00
Hong Kong	300,00	0,00	100,00	200,00	0,00	0,00	0,00
Letonija	289,00	0,00	288,00	1,00	0,00	0,00	0,00
Albanija	249,86	30,00	69,86	150,00	0,00	0,00	0,00
Kosovo	244,59	0,00	244,59	0,00	0,00	0,00	0,00
Bjelorusija	192,31	0,00	192,01	0,30	0,00	0,00	0,00
Liban	159,96	0,00	159,96	0,00	0,00	0,00	0,00
Brazil	158,80	0,00	158,80	0,00	0,00	0,00	0,00
Izrael	145,95	0,00	39,98	105,98	0,00	0,00	0,00
Kanada	141,16	0,00	91,16	50,00	0,00	0,00	0,00
Bugarska	125,29	0,00	121,50	0,00	0,00	0,00	3,79
Ostale zemlje	674,10	8,56	430,75	234,79	0,00	0,00	0,00
Ukupno:	60.582,9	9.376,3	23.604,7	26.910,9	0,0	629,9	61,0

**Preliminarni podaci*

Izvor: CBCG

Napomena: Izvor podataka je platni promet sa inostranstvom (ITRS). Podaci su prikazani prema zemljama plaćanja.